

Hanne Aarmo

Om «kjærlighetslivet med likes, swipes og dates»

Er flertalls-s på frammarsj i norsk?

Masteroppgave i nordisk for lektorstudenter

Veileder: Kristin Melum Eide

Mai 2023

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Hanne Aarmo

Om «kjærlighetslivet med likes, swipes og dates»

Er flertalls-s på frammarsj i norsk?

Masteroppgave i nordisk for lektorstudenter
Veileder: Kristin Melum Eide
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Denne masteroppgaven undersøker hvilken status den engelske flertallsmarkøren *-s* har i det norske språksamfunnet i dag, samt undersøker hvordan dette har forandret seg over tid. For å kartlegge bruken og betydningen av flertalls-*s*, har jeg studert autentiske forekomster i ulike språkkorpus gjennom en omfattende korpusundersøkelse. Funnene viser at flertalls-*s* har endret seg med hensyn til frekvens og bruk i løpet av bare de siste fem årene, og at det i stor grad (men ikke utelukkende) er engelske lånord som får markert ubestemt form flertall ved bruk av flertalls-*s*. Jeg har også funnet noen klare tendenser til at flertallsmarkøren *-s* kan knyttes til noen bestemte kontekster i større grad enn andre kontekster. Dette gjelder særlig for kontekster av internasjonal interesse, slik som sosiale medier og dataspill, da dette er sjangre hvor det de senere årene har vist seg et behov for å dekke ulike hull i begrepsapparatet. Funnene viser samtidig at substantiver med flertalls-*s* også gjerne kan knyttes til noe hverdagslig og etter hvert i større og større grad produseres av «folk flest», ettersom forekomstene nå i stor grad også opptrer i «hverdagslige» tekster, slik som diskusjonsforum og leserinnlegg, fremfor i tekster skrevet og korrekturlest av skribenter med medieredaksjonell bakgrunn.

Abstract

This master's thesis examines the status of the English plural marker *-s* in the Norwegian language today and investigates how this has changed over time. To map the use and meaning of the plural *-s*, I have studied authentic occurrences in various language corpora through an extensive corpus study. The findings show that the use of plural *-s* has changed in terms of frequency and usage in just the last five years, and that it is largely (but not exclusively) loanwords from English that are marked with the indefinite plural form using the plural *-s*. I have also identified some clear tendencies indicating that the plural marker *-s* can be more strongly associated with certain contexts than others. This is particularly true for contexts of international interest, such as social media and video games, as these are genres where there has been a need to fill «gaps» in the language in recent years. The findings also show that nouns with the plural *-s* can also be associated with something everyday and increasingly produced by «ordinary people», as occurrences now largely appear in «everyday» texts such as discussion forums and reader contributions, rather than in texts written and proofread by writers with a media editorial background.

Forord

Det er flere som fortjener en stor takk for sin støtte gjennom dette prosjektet.

Først og fremst ønsker jeg å takke veilederen min, Kristin Melum Eide, som har gitt god faglig veiledning og en uendelig mengde nyttige råd og tilbakemeldinger gjennom hele denne prosessen. Jeg har opplevd at Kristin har tatt masteren min på alvor, og hennes engasjement for faget har virkelig vært smittsomt.

Jeg ønsker også å takke mine fantastiske studievenninner på Dragvoll, som både har inspirert og motivert meg. Tusen takk for flotte år med mange herlige øyeblikk sammen. Jeg ønsker også å takke Simon, som alltid heier på meg.

Sist, men ikke minst, ønsker jeg å takke familien min som alltid stiller med omsorg og støttende ord når behovet melder seg. I den forbindelse vil jeg gi en ekstra takk til mitt store forbilde i livet, storesøster Eirin, som alltid er støttende og positiv til mine mange prosjekter.

Trondheim, mai 2023

Hanne Aarmo

Innhold

Figurer	xi
Tabeller.....	xi
1. Innledning.....	1
1.1 Oppgavens struktur.....	2
1.2 Bakgrunn	3
1.3 Tidligere forskning	3
2. Metode.....	7
2.1 Valg av metode.....	7
2.2 Innsamling av språklige data i korpus.....	10
2.2.1 Fordeler og ulemper ved bruk av korpus	10
2.3 Søk i korpus.....	12
2.4 Første søk	13
Big-Brother-korpuset	14
NoTa	14
NoWac	14
2.4.1 Resultater etter første søk.....	15
2.5 Andre søk	17
LIA-korpuset	17
Lege-pasient-korpuset	18
TAUS	18
Nordisk dialektkorpus	18
Retriever Atekst	18
2.5.1 Resultater etter andre søk	19
2.5.2 Nye søkeord.....	20
2.6 Tredje søk.....	22
2.6.1 Kategorisering av søkeord.....	23
3.2.1 <i>Swipes, likes</i> og <i>klikks</i>	23
2.7 Fjerde søk	26
2.8 Eventuelle feilkilder ved korpusundersøkelsene	29
2.9 Aksepttest av <i>likes</i>	29
3. Analyse.....	33
3.1 Lån av flertalls-s.....	33
3.1.1 Morfologisk lån	34

3.1.2 Analyse av <i>kids</i> og <i>klikks</i>	35
3.1.3 Dubletter.....	37
3.1.4 Fra <i>pins</i> til <i>pin</i>	38
3.2 Norge som et flerspråklig språksamfunn	41
3.3 Toleranseprinsippet	42
3.4 Normering og purisme	46
3.5 Individuelle valg til samfunnsnivå	47
3.6 Spredning av flertalls- <i>s</i> til andre grupper	51
3.7 Bestemte kontekster	52
3.7.1 <i>-sa</i> i andre kontekster	54
3.7.2 Substantivenes genus.....	55
3.8 Fire faser i livet til norsk flertalls- <i>s</i>	56
3.8.1 Første stadium, 1945 til 1990-tallet.....	57
3.8.2 Andre stadium: 1990-tallet til 2000-tallet	57
3.8.3 Tredje stadium: 2000-tallet til 2018	57
3.8.4 Fjerde stadium: Flertalls- <i>s</i> i dag	58
4. Avslutning	60
Litteraturliste	61
Masterarbeidets relevans for lektoryrket.....	66
Vedlegg	67

Figurer

Figur 1: Frekvensen til kids fra 1957 til 2022.....	28
Figur 2: Frekvensen til kidsa fra 1997 til 2022.	28
Figur 3: Frekvensen til likes og likerklikk i Atekst fra 2007 til 2022.....	31
Figur 4: Frekvensen til ordene likes og likerklikk samlet.....	32
Figur 5: Morfologisk analyse av kid og kids.....	35
Figur 6: Morfologisk analyse av flertallsformene klikk og klikks.....	37
Figur 7: Morfologisk analyse av pins i entall og flertall.....	39
Figur 8: Forekomster av pins i Atekst.....	39
Figur 9: Forekomster av fans i Atekst.....	43
Figur 10: Forekomster av funfacts i Atekst.....	44
Figur 11: Forekomster av fansa og fansene i Atekst.....	44
Figur 12: Forekomster av influencers i Atekst.....	45
Figur 13: Produktivt og reseptivt repertoar (Eide, 2022, s. 388).	48
Figur 14: Hypotetisk modell av språkending (Kotsinas, 1994, s. 172, mine oversettelinger)...	50

Tabeller

Tabell 1: Resultater etter første søk i korpus.....	16
Tabell 2: Resultater etter andre søk i korpus.....	19
Tabell 3: Resultater etter utvidet søk.....	21
Tabell 4: Et utvalg resultater etter tredje søk.	23
Tabell 5: Forslag til kategorisering av et utvalg søkeord.....	25
Tabell 6: Antall treff for substantiver med -sa-endelse i Atekst.....	27
Tabell 7: Antall forekomster av likerklikk i Atekst.....	30
Tabell 8: Antall forekomster av kid i Atekst.....	36
Tabell 9: Antall treff for pin og cap i Atekst.....	40

1. Innledning

Språket er i utvikling hele tiden, noe som kan gi både muligheter og utfordringer. Muligheter til å vise fram sin egen identitet, men utfordringer dersom det oppstår språkbarrierer som fører til at samtalepartnerne ikke lenger forstår hverandre. Man hører gjerne om voksne som fortviler over språkendringer, blant annet når det kommer til nye uttalemåter og en økende bruk av engelske ord og uttrykk i dagligtalen. Og rart er det kanskje ikke at det er akkurat de voksne som sørger over de nye endringene i språket. Det er nemlig ikke den eldre gruppen språkbrukere som gjerne bidrar til språklige endringer – tvert imot er det ungdommene som regnes som språkets innovatører, og som i stor grad kan sies å sørge for at språket stadig endrer seg (Kotsinas, 1994).

Til tross for stadige endringer, er det likevel elementer ved språket som gjerne regnes som mer slitesterke i språkendringsspektivet. Blant de mest motstandsdyktige delene av språket, er det morfologiske bøyingsystemet. Dette står i motsetning til blant annet lån av leksikalsk materiale fra et kilde språk til et mottakerspråk, som er svært vanlig - selv om det er lite tospråklighet i det aktuelle språksamfunnet (Gardani, 2018, s. 1-2). Morfologisk lån, på den andre siden, forekommer langt sjeldnere, og kun i språksamfunn som regnes som massivt tospråklige og der språkkontakten har vært sterk og varig (Gardani, 2018, s. 1-2). En av årsakene til at språkkontakt kan føre til strukturelle endringer, er på grunn av at voksen andrespråkstilegnelse, i de fleste tilfellene, ikke vil føre til morsmålsferdigheter, men heller strukturelle forenklinger (Maitz & Németh, 2014, s. 3). Trudgill kalte dette forenklinger som inntreffer på grunn av «the lousy language-learning abilities of the human adult» (2001, referert i Maitz og Németh, 2014, s. 3). I lys av dette, kan derfor det morfologiske bøyingsystemet regnes som relativt sårbart i langvarige språkkontaktsituasjoner.

Når de innovative ungdommene i dag bruker flertalls-*s* i norsk når de snakker om antall *likes*, at de fyller ut flere *skjemas* og at de står overfor nye *dilemmas*, kan det se ut til at det skjer en endring i norsk morfologi, noe som, ifølge Gardanis (2018) teori, kan tyde på at flerspråklighet er sterkt til stede i det norske språksamfunnet, og at det har vært flerspråklig i lang tid. Det er denne *s*-en jeg ønsker å undersøke i denne masteroppgaven. Siden en morfologisk språkendring som dette er et relativt sjeldent fenomen, er det viktig å undersøke nettopp denne endringen, da det gir oss et peilepunkt for engelskens påvirkning på norsk. Dette kan ha stor betydning for hvordan det grammatiske systemet i det norske språket endrer seg i framtiden. Det er likevel

slik at en språkendring ikke skjer av seg selv, uten noen spesiell grunn. Endringene kan heller anses som et resultat av tusenvis av enkeltvalg individuelle språkbrukere tar.

I denne masteroppgaven skal jeg studere bruken av flertalls-s slik den forekommer autentisk i norske korpus, og med utgangspunkt i dette skal jeg undersøke om flertalls-s blir brukt som en produktiv flertallsendelse, samt om den har endret status som flertallsmarkør, sammenlignet med en større undersøkelse gjort for over 20 år siden (Graedler & Johansson, 2002).

For å avgrense oppgaven mest mulig og for å kunne gi en fokusert framstilling av det jeg finner, har jeg formulert en problemstilling og noen forskningsspørsmål som jeg vil besvare i denne oppgaven.

Problemstilling:

Hva er statusen til flertalls-s i det norske bøyingsystemet i dag?

Forskningsspørsmål:

Hvilke trekk kjennetegner substantiver med flertalls-s med hensyn til opphav, betydning, genus og frekvens?

Opptrer flertalls-s hyppigere i enkelte kontekster og medier enn andre? Hvis dette er tilfellet, hvilke kontekster og medier?

1.1 Oppgavens struktur

Denne oppgaven består av fire hoveddeler. Første kapittel er et innledningskapittel hvor blant annet tidligere forskning på flertalls-s og generell språkendringsteori blir introdusert. I kapittel to presenterer jeg metode og empiri, diskuterer metodologiske valg og presenterer undersøkelsens funn og resultater. Kapittel tre er et analysekapittel hvor jeg analyserer mine funn i lys av tidligere forskning, særlig tidligere lingvistiske tilnærminger til fenomenet, for å gi et mest mulig helhetlig svar på hvorfor bruken av flertalls-s har endret seg og hvordan status er i dag for denne flertallsmarkøren. Fjerde kapittel er et oppsummerende avslutningskapittel hvor jeg sammenfatter de viktigste punktene i oppgaven. Målet mitt er å gi leseren et helhetlig bilde av hvordan det norske språksamfunnet i dag forholder seg til fenomenet, og jeg håper å bidra til dette gjennom en relativt omfattende korpusundersøkelse, for derigjennom å besvare problemstillingen og forskningsspørsmålene jeg har satt opp.

1.2 Bakgrunn

At språket endrer seg, er ikke et nytt fenomen. Ifølge lingvisten Helene Uri (i Granberg 2022) er det heller ikke nytt at nye språkendringer gjerne oppleves som noe negativt. Her forteller Uri om det hun omtaler som en «språklig gullalder»:

Alle mennesker har en forestilling av en slags språklig gullalder, en periode da de mente språket var i en perfekt tilstand. Den perioden faller tilfeldigvis sammen med deres egen skoletid eller studietid. Språket før den tiden oppleves som gammeldags, og endringer i ettertid er nytt og fælt. Vi er alle veldig påvirket av det språket vi har vokst opp med.

(Granberg, 2022)

Selv om det er nærliggende å tenke at de negative holdningene knyttet til språkendring vil være sterkere nå i ei tid hvor stadig flere engelske ord og uttrykk blir brukt i norske ungdommers dagligtale, har det ifølge Uri alltid vært slik at den eldre generasjonen er lite begeistret over språkendringene de yngre generasjonene tar i bruk. Ønsket om å bevare det «rene» og «ekte» språket knyttes gjerne til språkideologien purisme, hvor noen former for språkbruk blir ansett som grunnleggende bedre (Hårstad et al., 2021, s. 45) Språkpurisme står i kontrast til de naturlige kreftene som gjerne forekommer i et flerspråklig samfunn, hvor de ulike språkene har en tendens til å nærme seg hverandre, slik at tidligere ulikheter blir mindre (Eide & Hjelde, 2023, s. 26). At det er helt naturlig for språk å endre seg i språkkontaktsituasjoner, gjør det derfor ekstra interessant at man nettopp har dette bildet av en språklig gullalder.

Kanskje var det mitt eget bilde av den språklige gullalderen som gjorde at nettopp flertalls-s-en fanget min interesse, noe som igjen gjorde at akkurat -s som flertallsmarkør skulle bli tema for dette masterprosjektet.

1.3 Tidligere forskning

Morfologi som språklig disiplin tar for seg hvordan ord er bygd opp, hvordan nye ord kan lages, hvordan ord blir bøyd og hvordan de deles inn i ulike ordklasser (Berg, 2019, s. 69). Morfologiske lån blir, som nevnt over, vurdert som et lite frekvent fenomen, i motsetning til lån av leksikalske elementer, som er svært vanlig å finne i språk som er i kontakt med hverandre (Gardani, 2018, s. 1). Lån av morfologiske mønstre og formativer, som blant annet innebærer affikser, er langt mindre frekvent. Dette ser ut til å oppstå utelukkende i språksamfunn som er sterkt preget av tospråklighet (Gardani, 2018, s. 1-2). Matras vurderer også lån av bøyingsaffiks (på verb, adjektiv og substantiv) til å være den minst frekvente typen morfologisk lån (Matras,

2007, s. 61). Basert på en undersøkelse av 27 typologisk ulike mottakerspråk, foreslår Matras denne skalaen over lånbarhet, basert på forekomstenes frekvens i de 27 språkene:

substantiv, konjunksjoner > verb > diskursmarkører > adjektiver > interjeksjoner > adverb > andre partikler, adposisjoner > tall > pronomer > avledningsaffikser > bøyningsaffikser.

(Matras, 2007, s. 61, min oversetting).

Med utgangspunkt i dette hierarkiet, er det tydelig at lån av morfologiske formativer fra et kildepråk til et mottakerspråk forekommer sjeldnere enn lån på andre områder av språket. Slik sett vil altså et reelt innlån av engelsk flertalls-s være et relativt sjeldent og – om vi kan få etablert at det eksisterer i norsk – et ganske viktig fenomen. Siden morfologiske lån oppstår såpass sjeldent, kreves det gode argumenter for å påvise det, og en må utforske mulige årsaker til at det er akkurat markeringen av substantiver som mulig er i endring i dag.

Flere språkforskere og publikasjoner har tidligere tatt for seg bruken av flertalls-s. Graedler og Johansson (2002) skriver om flertalls-s i boka *Rocka, hipt og snacksy. Om engelsk i norsk språk og samfunn*, hvor de presenterer resultater fra forskningsprosjektet «Engelsk i norsk språk og samfunn», som startet opp i 1989, mens Sunde (2018) skriver om flertalls-s i artikkelen «A typology of English borrowings in Norwegian», som inngår i hennes doktoravhandling om engelskspråkpåvirkning i norsk. I artikkelen presenterer Sunde blant annet en korpusundersøkelse hun har gjennomført, hvor hun i stor grad har brukt Internett som korpus.

Graedler og Johansson har flere teorier om hvorfor flertalls-s blir brukt i norsk. De skriver blant annet at det er tenkelig at flertalls-s brukes dersom språkbrukeren tror at lånordet kommer fra engelsk (2002, s. 196). Deres undersøkelser viser riktignok at også ord som *anorakk* og *sauna*, lånord fra kildepråkene inuit og finsk, også kan få flertalls-s i norsk. Graedler og Johansson foreslår derfor en forklaring om at flertalls-s blir brukt som «en form for allmenn fremmedhetsmarkør», og at det derfor ikke nødvendigvis spiller noen rolle hvorvidt ordet er lånt fra engelsk eller ikke, så lenge språkbrukeren oppfatter at ordet ikke er norsk (2002, s. 196).

Videre skriver Graedler og Johansson at flertalls-s i flere sammenhenger blir brukt når taleren har humoristiske intensjoner, slik som i *The Busserulls* og *Vazelina Bilopphøggers* (2002, s. 196). Til tross for at deres undersøkelser viser at flertalls-s-en blir brukt i norsk, konkluderer de med at «norske ord og generelt det norske bøyningssystemet forblir intakt og relativt uberørt av innvandrerne» (Graedler og Johansson, 2002, s. 197) – en konklusjon Sunde (2018) stiller seg kritisk til flere år senere. For selv om det kan være utfordrende å måle de humoristiske

intensjonene bak ulike ytringer, kan det ifølge Sundes undersøkelser se ut til at den norske grammatikken ikke lenger forblir riktig så uberørt som Graedler og Johansson konkluderte med at den ble i 2002. Sunde skriver nemlig i 2018 at det ikke er unormalt at engelske lånord beholder flertallsmarkeringen når de importeres til norsk språk, samtidig som at det på dette tidspunktet også kan se ut til at enkelte andre ord i norsk også bøyes med flertalls-s, for eksempel *nettbretts* (Sunde, 2018, s. 102).

Sunde presenterer en rekke belagte eksempler fra sin undersøkelse av flertalls-s i norsk. Basert på disse skriver hun at det kan se ut til at flertalls-s i de fleste tilfeller forekommer med substantiver i intetkjønn (2018, s. 103). Substantiver som er nøytrum, altså intetkjønnsord, har ofte ikke noe suffiks når ordet bøyes i ubestemt form flertall. Et eksempel på dette er *ett klikk – flere klikk*. Plassen for flertallsmarkering i slike ord er dermed på en måte «ledig». Mangelen på flertallsendelse for norske intetkjønnsord, mener Sunde, kan lette *produktiv* bruk av den engelske flertallsmarkøren -s (2018, s. 103). *Produktivitet* i lingvistikken handler om at morsmålsbrukere kan lage nye ord, helt spontant (Berg, 2019, s. 74). Dersom flertalls-s blir brukt produktivt, brukes altså -s til å lage nye ordformer av norske substantiv – nærmere bestemt ubestemt form flertall.

Det er riktignok forskjell mellom det å ha ord, bøyingsformer og lignende som en del av sitt produktive repertoar og at det er en del av ens reseptive repertoar. Mens det produktive repertoaret til en person består av alle språkene vedkommende snakker, samt alle ordene og grammatiske elementer personen bruker, består det reseptive repertoaret av alt personen forstår (Eide, 2022, s. 388-389). Språklige egenskaper i det reseptive repertoaret kan potensielt bli produktivt, mens alle de språklige egenskapene i det produktive repertoaret er en del av det reseptive repertoaret (Eide & Hjelde, 2023, s. 24). For at noe skal inngå i det reseptive repertoaret, krever det imidlertid språklig input av en eller annen form – om man enten hører noen si noe, leser noe, eller lignende. Det produktive repertoaret endrer seg hele tiden. Noen språktrekk er en del av dette repertoaret i lang tid, mens andre språktrekk kan inngå som en del av repertoaret i helt korte perioder (Eide & Hjelde, 2023, s. 25). Man kan for eksempel ta i bruk et bestemt språktrekk for første gang i en samtale, for deretter å aldri benytte seg av det aktuelle språktrekket igjen.

Det er flere årsaker til at en språkbruker «plutselig» kan finne på å ta i bruk et språktrekk fra sitt reseptive repertoar. Dersom det er tjenlig for en person å bli mer lik samtalepartneren hva språkbruk angår, kan det hende personen tar i bruk ord eller lignende som inngår i samtalepartnerens produktive repertoar. Dette kalles *konvergens* (Eide & Hjelde, 2023, s. 17).

Hvis man (bevisst eller ubevisst) i stedet ønsker å understreke avstand eller forskjeller til samtalepartneren, kan det hende personen tar i bruk ord eller språktrekk man *ikke* assosierer med samtalepartneren – en interaksjonstype som gjerne kalles *divergens* (Eide & Hjelde, 2023, s. 26). Både konvergering og divergering er uregulerte prosesser som går sin gang uten at man nødvendigvis tenker over det. Språktrekk som oppleves som «imitasjonsverdige», altså at man ved å benytte seg av språktrekket kommuniserer en ønsket sosial informasjon, kan spre seg til andre som også ønsker å kommunisere at man identifiserer seg med det samme. Ifølge Kotsinas (1994) er det nødvendig at nye språktrekk oppleves som imitasjonsverdige – hvis det på sikt skal føre til en språkendring. Denne utviklingen skjer vanligvis sakte, og det er mange «steg» i prosessen som kan gjøre at det nye språktrekket kan «forsvinne» - altså at folk slutter å bruke det. Likevel er det en gang slik at språk endrer seg hele tiden, og endringer kan skje. En del endringer slipper gjennom, til tross for at en rekke innovasjoner aldri blir tatt i bruk av andre språkbrukere, mens enda færre etableres i «standardspråket» (Kotsinas, s. 172, 1994).

Med dette teoretiske bakteppet er det interessant å undersøke hvorvidt flertallsmarkøren *-s* blir brukt produktivt i norsk i dag, samt hvorvidt den har en annen status enn tidligere. Siden språket hele tiden er i forandring, og siden både Norge og verden for øvrig blir stadig mer globalisert og tospråklig, er det ikke gitt at verken Graedler og Johanssons (2002) eller Sundes (2018) konklusjoner er dekkende for språksituasjonen i Norge i dag. Det er derfor betimelig med en grundig gjennomgang av flertalls-*s* i norsk for å undersøke hvordan bruken er i dag, i og med at en slik omfattende undersøkelse (meg bekjent) ikke er blitt gjort de siste årene. Dersom flertalls-*s* nå i 2023 brukes som en produktiv del av norsk morfologi, har det faktisk skjedd en språklig endring. 20 år etter at Graedler og Johansson (2002) konkluderte med at det norske bøyingsystemet på det tidspunktet ikke hadde latt seg endre av flerspråklighet, ønsker jeg å undersøke om deres konklusjon fortsatt stemmer, eller om det norske bøyingsystemet ikke er like upåvirket som tidligere antatt. For å kartlegge bruken i dagens språksituasjon, vil jeg derfor foreta en teoretisk fundert undersøkelse av dagens bruk av flertalls-*s* i norsk.

Basert på tidligere forskning om språklig innovasjon blant ungdom (Kotsinas, 1994), samt Sundes undersøkelse (2018), har jeg en hypotese om at flertalls-*s* er i ferd med å bli et produktivt formativ i det norske språksamfunnet – i hvert fall for de yngste generasjonene. Jeg har også en utgangshypotese om at det er intetkjønnsord som tradisjonelt sett ikke har flertallsendelse i ubestemt form som i overveiende grad får flertalls-*s*, slik som Sunde (2018) antar.

2. Metode

Begrepet *metode* forklares av Hårstad et al. som en «framgangsmåte på veien mot den innsikten eller det resultatet en har som mål» innen vitenskapelig virksomhet (2017, s. 127). Noe som er viktig når man driver metodearbeid, er å være tydelig på hva det egentlig er man skal undersøke. Metoden spiller nemlig en avgjørende rolle i vurdering av materialets reliabilitet og validitet – også kjent som pålitelighet og gyldighet. At en studie er pålitelig, innebærer kort forklart at dersom noen andre skulle gjennomført den samme undersøkelsen, ville de kommet fram til det samme svaret som en selv gjorde (Dörnyei & Csizér, 2012, s. 144). Derfor redegjør jeg såpass grundig for hvilke korpus, søkestrenger og framgangsmåter jeg har valgt, hvordan jeg har ekserpert data og hvordan jeg har behandlet statistikk.

Studiens gyldighet, på den andre siden, avhenger av at metoden er egnet til å framskaffe ny viten om nettopp det studieobjektet jeg har valgt. For at dette skal være mulig å vurdere, må formålet med studien være tydelig og klart formulert i undersøkelsen, for å være sikker på at metoden faktisk måler det jeg ønsker (Dörnyei & Csizér, 2012, s. 144). Siden målet mitt er å undersøke status for flertalls-*s* i en mulig pågående språkendring, blir jeg derfor nødt til å studere nettopp utbredelsen og bruksmåten til flertalls-*s* i norsk. Dette vil jeg gjøre gjennom å gjennomgå store mengder autentiske data. Ved å benytte meg av såpass store mengder korpusdata, forventer jeg å kunne si noe generelt og generaliserbart om det studieobjektet jeg forsker på.

For å sikre undersøkelsens pålitelighet og gyldighet, har jeg gjennom hele prosjektet kontinuerlig vurdert de metodologiske valgene jeg har tatt, og stadig finjustert framgangsmåten for å være sikker på at problemstillingen og forskningsspørsmålene har blitt grundig, pålitelig og gyldig besvart.

2.1 Valg av metode

I arbeid med språkvitenskapelig datainnsamling, vil noen metodevarianter være mer egnet enn andre. Dersom språkforskeren skal innhente data selv, brukes gjerne informanter, introspeksjon eller allerede eksisterende data, slik som korpus (Johannessen, 2003, s. 133). Hvilke metoder som er best å ta i bruk for å innhente data til å svare på hypoteser og forskningsspørsmål, vil variere blant annet ut fra hvor mye det er forsket på det aktuelle temaet tidligere.

Jeg bestemte meg tidlig for å ikke benytte meg av intervju for å undersøke forekomsten av flertalls-*s*. Årsaken til dette er at intervju ville innebære en hel del selv-rapportering av

språkbruk, men folk er gjerne dårlige til å selv bedømme hvilke ord de faktisk bruker (Trudgill, 1972). Dette gjelder særlig i en språkendringsfase. Utfordringer ved at informanter svarer på hvordan de selv snakker, vil nemlig være ekstra tydelige når det gjelder språkendringsprosesser, da ens eget bilde av hvordan en snakker, ikke nødvendigvis stemmer overens med nye språktrekk man eventuelt har i sitt produktive repertoar (Labov, 1972, s. 103). Det er også ofte sterke følelser og stigma involvert i språkendringsprosesser. På den andre siden ville intervju vært en nærliggende metode å ta i bruk dersom målet var å isolert undersøke folks holdninger til flertalls-s – altså hva de mener om at dette er et språklig fenomen som brukes i norsk. Da jeg begynte arbeidet med forundersøkelser til denne masteroppgaven, kunne det imidlertid se ut til at det hadde skjedd store endringer i løpet av de siste tjue årene etter Graedler og Johanssons (2002) undersøkelse. Jeg fant også tegn på at situasjonen faktisk heller ikke lenger var helt den samme som da Sunde gjennomførte sin undersøkelse. Planen var likevel å foreta en liten undersøkelse med representative informanter av ulike generasjoner for å undersøke om og i hvilken grad flertalls-s var en del av deres produktive repertoar, men jeg landet på at intervju ikke ville være den riktige metoden for å besvare dette. I stedet undersøkte jeg andre muligheter for å hente informasjon fra informanter.

Basert på Sundes (2018) resultater, var planen i oppstartsfasen av dette mastergradsprosjektet å gjennomføre en akseptabilitetstest. Jeg så for meg å ta utgangspunkt i Sunde sine funn, for så å bruke disse funnene for å teste om jeg kunne finne forskjeller mellom generasjoner med hensyn til aksept av flertalls-s. En akseptabilitetstest er en test hvor informanter bes om å bruke egen introspeksjon, eller språklig intuisjon, til å bedømme hvorvidt setningene som inngår i testen er «akseptable» eller ikke (Gibson & Fedorenko, 2013, s. 92). Slik var tanken å hente inn informasjon om ulike generasjoners intuisjon i møte med språklige konstruksjoner som inneholdt substantiver med flertalls-s.

Hypotesen var at informanter i ulike aldersgrupper ville gi en ulik vurdering av akseptabiliteten til konstruksjoner som inneholdt flertalls-s. Bakgrunnen for denne hypotesen er at Sunde (2018) motsier Graedler og Johanssons konklusjon fra 2002 om at bøyingsystemet i Norge ikke ville bli nevneverdig påvirket av det flerspråklige samfunnet i Norge. Den sistnevnte konklusjonen ble dratt på grunnlag av undersøkelser gjort for to tiår siden. Siden Sunde viser at det ikke bare er lånord som får flertalls-s i norsk, men også ord som har vært en del av det norske språket i en årrekke (2018, s. 103), var tanken å undersøke om dette skiftet ville være synlig i ulike generasjoners vurdering av akseptabiliteten til et utvalg setninger. Den opprinnelige planen var

derfor å samle inn data fra deltakere i minst to ulike aldersgrupper; tentativt én informantgruppe i alderen 18-20 år, og en annen informantgruppe med deltakere i alderen 50-60 år.

Dersom jeg skulle lagd en troverdig akseptabilitetstest for å undersøke hvordan informanter vurderer konstruksjoner som inneholder substantiver hvor ubestemt form flertall kommer til syne gjennom flertalls-*s*, ville det vært nødvendig med forutgående tilstrekkelig innsikt i hvordan flertalls-*s* faktisk brukes. Dette for å kunne bruke mest mulig autentiske data som utgangspunkt for en slik elisitering. Hvis konstruksjonene informantene vurderte var konstruert av meg, ville jeg kun få data på hvorvidt en (forhåpentligvis godt gjennomtenkt) konstruert setning var akseptabel eller ikke – ikke om hvor akseptabel flertalls-*s* vurderes av ulike språkbrukere som en faktisk autentisk forekomst. Derfor måtte første steg i undersøkelsen uansett innebære å finne en tilstrekkelig mengde autentiske forekomster.

For å undersøke informanters introspeksjon når det gjelder flertalls-*s*, vil det derfor være behov for en forstudie som innhenter autentiske data om hvordan flertalls-*s* brukes i dag. Så vidt jeg har kunnet bringe på det rene, finnes det ikke ingen nyere forstudie av denne typen som ville vært så oppdatert at den hadde vært aktuell å bruke. Graedler og Johanssons studie fra 2002 vil i en dagsaktuell undersøkelse av språkendring regnes for å være for gammel. Deres resultater ville ikke gjenspeilet forholdene i en undersøkelse som ble gjennomført i dag. Siden det også kan se ut til at relativt store endringer har skjedd siden Sundes undersøkelse, vil også denne undersøkelsen faktisk kunne være å regne som for gammel. Undersøkelsen hennes kan heller ikke egentlig regnes som omfattende nok til å eventuelt inngå som en forstudie i denne sammenhengen.

Siden det altså ikke fantes en slik omfattende og oppdatert studie, måtte jeg først og fremst gjøre den selv. Og ettersom det er svært tidkrevende og også metodologisk utfordrende å lage en grundig nok studie, skjønnte jeg snart at det som var tenkt å være en «forstudie», måtte utgjøre selve studien i denne oppgaven.

Tilsvarende måtte hovedfokuset i dette mastergradsprosjektet derfor dreies til å kartlegge den autentiske bruken av flertalls-*s*, fremfor å undersøke holdningene til bruken av denne på tvers av ulike generasjoner, som opprinnelig planlagt¹. Det empiriske grunnlaget vil utgjøres i data jeg selv har hentet inn gjennom omfattende korpusundersøkelser. Fordelen med korpus, er nettopp tilgangen på potensielt store mengder autentisk data – noe som er nødvendig om man

¹ Å utføre en bredt anlagt akseptabilitetstest kan derimot være en naturlig oppfølgingsstudie til denne oppgaven, og da kan min studie fungere som en forstudie til denne.

skal gjennomføre en omfattende analyse av flertalls-s, for deretter å enten bekrefte eller avkrefte om de tidligere konklusjonene knyttet til flertallsmarkøren -s kan sies å være adekvate også i dag.

Nedenfor går jeg grundigere inn på hvorfor jeg valgte på å benytte meg av nettopp korpusundersøkelser i denne oppgaven. Videre forklarer jeg hvordan jeg gikk fram i selve søkeprosessen, samt hvilke korpus som ble brukt i de ulike fasene i korpusundersøkelsen. Også en liten informantundersøkelse hvor ett bestemt substantiv undersøkes har dessuten fått plass i denne oppgaven, og jeg diskuterer kort aspekter ved denne undersøkelsen i kap. 2.9.

2.2 Innsamling av språklige data i korpus

Korpus kan defineres som en tekstsamling av naturlige forekomster av et språk, noe som derfor skiller korpus fra blant annet ordlister og ordbøker, ettersom korpus er basert på autentiske språklige ytringer (Gries & Newman, 2014, s. 258). Tekstene som er samlet i et korpus, er basert på skrevet tekst eller transkriberte taleopptak. De aller fleste korpus i verden er riktignok skriftspråkskorpus, ettersom det er enklere, og dermed mer kostnadseffektivt, å utvikle slike korpus - sammenlignet med talespråkskorpus. Å gjøre søk i elektroniske tekstkorpus har blitt en stadig mer brukt metode innenfor lingvistikken de siste tiårene (Johannessen, 2003, s. 141).

2.2.1 Fordeler og ulemper ved bruk av korpus

Det er flere positive sider ved å benytte seg av korpus som metode. Én av disse fordelene er at digitale korpus gjerne er knyttet til et søkesystem, noe som gjør det mulig å søke etter ord, ordstrenger og ulike grammatiske kategorier (Johannessen, 2003, s. 141). Det er også slik at man ikke *kun* får opp tilslag og eksempler som passer til søkeordet når man gjør korpusundersøkelser – man får også opp konteksten ordet er brukt i. Korpus kan derfor regnes som en lite ressurskrevende metode man kan ta i bruk for å undersøke autentiske språkdata, sammenlignet med å gjøre taleopptak, for så å transkribere disse. Det skal riktignok nevnes at det å *lage* et talemålskorpus er lite kostnadseffektivt og ganske tidkrevende. Dette er en av årsakene til at det finnes langt færre talemålskorpus, sammenlignet med skriftspråkskorpus (Johannessen, 2003, s. 143).

Når korpuset allerede er utviklet, har språkforskeren mulighet til å søke opp ordet eller ordene man undersøker. Denne metoden gjør at man potensielt kan få tilgang til store mengder data på kort tid. I tillegg til at man får oversikt over hvor mange treff det er for bestemte ord og ordstrenger i et korpus, kan man i enkelte korpus også finne informasjon om *når* noe ble sagt eller skrevet, hvor informanten er bosatt og i hvilket år informanten ble født. Dette gjelder blant

annet for Nordisk dialektkorpus. Dette kan være gunstig om målet med forskningen er å undersøke forekomsten av et ord i ulike geografiske områder, eller hvorvidt ulike forekomster varierer for personer med ulik alder, og i ulike tidsperioder.

En annen grunn til at korpus kan være en gunstig metode i språkforskninga, er at forskeren ikke er til stede med informantene, slik man er når informantene for eksempel intervjues. Dette kan anses som positivt, ettersom forskeren derfor heller ikke vil være i stand til å påvirke informantenes språkbruk (Hårstad et al., 2017, s. 148). Noen korpus, slik som for eksempel Big Brother-korpuset, består av samtaler mellom mennesker som ikke er klare over at det de sier ville ende opp i et korpus for så å bli analysert av språkforskere. Hvorvidt dette er etisk riktig å gjøre eller ikke, kan diskuteres, ettersom informantene i korpus ellers er anonymisert av etiske årsaker. Siden deltakerne i Big Brother allerede har gitt sin tillatelse til å bli filmet døgnet rundt, kan man likevel argumentere for at de allerede har sagt fra seg muligheten for å være like anonyme som andre informanter vanligvis er. Noe av det som er interessant i arbeid med korpus hvor deltakerne ikke *vet* at det de ytrer skal brukes i forskning, er at man får tilgang på data som kan regnes som autentisk tale som ikke vil være påvirket av opptakssituasjonen på samme måte som en informant som intervjues av en språkforsker. I lingvistikken omtales dette gjerne som *observatørens paradoks*. Dette handler om at språkforskeres tilstedeværelse kan påvirke informantenes språk, mens det egentlig er det informantene sier når de *ikke* blir observert man gjerne ønsker å observere (Hårstad et al., 2017, s. 160).

Til tross for at det er flere fordeler ved å benytte seg av korpusundersøkelser som metode, vil det ved bruk av korpus, slik som ved bruk av andre metoder, være noen negative sider. Én av disse er at korpus bare inneholder en viss mengde data. Det vil derfor ikke være mulig at et korpus inneholder alle tenkelige språkkonstruksjoner, noe som igjen fører til at man ikke har tilgang til negative data. Negative data er informasjon om hvorvidt en språklig konstruksjon er mulig eller ikke (Johannessen, 2003, s. 162). Hvis det for eksempel er ord eller sammensetninger av ord man ikke finner i korpus, er det ikke slik at ordene ikke eksisterer – dette betyr kun at det aktuelle ordet ikke eksisterer i det aktuelle korpuset. Man får derfor ikke informasjon om hvorvidt ordet faktisk brukes eller ikke. Det samme gjelder for ulike konstruksjoner; selv om man ikke finner de bestemte konstruksjonene i korpus, er det ikke slik at folk nødvendigvis mener at de er ugrammatikalske. Årsaken til at konstruksjonen ikke eksisterer i korpuset, kan være at ingen av informantene tilfeldigvis har ytret akkurat denne bestemte konstruksjonen i taleopptak eller tekster som ble brukt for å lage det bestemte korpuset. Et korpus kan derfor ikke sies å være representativt for alle språkbrukerne i et

samfunn, siden nye innovasjoner og nye språklige sammensetninger ikke nødvendigvis eksisterer i de dataene som har blitt brukt for å lage korpuset. For å finne informasjon om slike «negative data» (altså konstruksjoner som faktisk ikke finnes i det aktuelle språksamfunnet), kan man for eksempel benytte seg av en akseptabilitetstest for å undersøke om informantene godtar de grammatiske konstruksjonene eller ikke.

2.3 Søk i korpus

I de korpusene jeg har gjort søk i, finnes det ingen alternativer i søkemekanismen for å *kun* få opp treff hvor *-s*-endelsen blir brukt for å vise til flertall². I korpusene jeg har brukt i min undersøkelse, er det derimot mulig å søke etter ord som ender med *-s*, men dette inkluderer alle slags ord som slutter på *-s*, slik som for eksempel *mas*, *syns* og *hvis*. I Atekst sin søkemekanisme, et mediearkiv jeg vil komme tilbake til senere, har man heller ikke denne muligheten, da man kun kan søke etter enkeltord eller ordstrenger. Det ble derfor nødvendig å tenke og aktivt lete etter substantiver som *kan* opptre med flertalls-*s*, for så å undersøke hvorvidt disse forekomstene finnes i de utvalgte korpusene, samt i det nevnte mediearkivet. På grunn av disse begrensningene i søkemotoren kan jeg ikke med sikkerhet si at jeg har fått undersøkt alle substantiver som forekommer med flertalls-*s* i norsk, men målet har likevel vært å komme så langt som mulig i den retningen ved å stadig utvide mengden søkeord gjennom hele mastergradsprosjektet, som har pågått i nærmere to år.

For å undersøke eventuelle ulikheter ved bruk av flertalls-*s* i talemål og skriftspråk, har jeg benyttet meg av både talemålskorpus og skriftspråkskorpus i denne oppgaven. Da jeg begynte å gjøre søk i de ulike korpusene, stilte jeg noen kriterier til korpusene jeg ønsket å benytte meg av i undersøkelsen. Disse kriteriene satte jeg opp på bakgrunn av tidligere forskning og teorier om språkendring. For det første ønsket jeg å gjøre søk i nyere korpus, ettersom flertalls-*s* i norsk er et nytt språkfenomen man sannsynligvis ikke finner i særlig stor grad i de eldre korpusene.

² I forbindelse med dette mastergradsprosjektets søkeprosess henvendte vi oss til professor Helge Dyvik ved UiB for å spørre om muligheter for å søke etter flertalls-*s* i NorGramBank. Dyvik kjørte noen prøvesøk for oss med ulike søkemetoder men landet til slutt på at dette ikke var mulig, og at de relevante resultatene druknet i støy. Vi prøvde også selv å kjøre alle mulige typer søk i ordbøkene på nett for å skille ut alle ord med flertalls-*s*. På tampen av prosjektet henvendte vi oss Sturla Berg-Olsen og Knut K. Karlsen i Språkrådet, som begge tilfeldigvis for tiden arbeider med flertalls-*s* i norsk ut fra et normeringssynspunkt (takktil Helge Dyvik også for dette tipset). Vi fikk til svar fra Sturla Berg-Olsen (p.k.) at «Dette lar seg ikke søke opp i ordbøkene på nett, og heller ikke i ordbanken (for henholdsvis bokmål og nynorsk) er det særlig lett.» Imidlertid delte de to ekspertene raust med oss en liste med forekomster av flertalls-*s* som de selv hadde fått ekserpert fra samme kilde. Nå fikk vi denne listen for seint til at det egentlig kunne få noen avgjørende effekt på analysen og overordnet innretning på oppgaven, men det er flott å vite at fagfeltets interesse for fenomenet flertalls-*s* er tiltagende og at en selv kanskje har bidratt til å legge en liten brikke i dette puslespillet. Det er også et poeng her at dette prosjektet har jaktet på flertalls-*s* også med ord der det tidligere i liten grad har vært belagt, jf. innretningen mot språklig innovasjon.

Graedler og Johansson konstaterte at bruken av flertalls-s ikke var særlig utbredt for 20 år siden, og det vil derfor være fornuftig å se på korpus som er nyere enn dette. For det andre stilte jeg spørsmål ved om flertalls-s-en ville være mulig å finne i aviskorpus og andre lignende redaksjonelle medier. En må anta at yrkesskribenter, slik som journalister, er bevisste på hvordan de formulerer seg (Hårstad et al., 2017, s. 148), altså at de er observante på språklige normer. Til tross for mindre bruk av korrekturlesere i dag sammenlignet med for noen tiår siden, venter jeg dermed ikke å finne flertalls-s i slike tekster. Derfor ville jeg helst gjøre undersøkelser i talespråkskorpus, da det muntlige språket gjerne regnes som mer nyskapende enn skriftspråket, som kan anses som mer konservativt (Dąbrowska, 2020, s. 83).

Det ideelle korpuset for denne oppgaven ville altså vært et nytt, norsk talemålskorpus basert på lydopptak fra de siste par årene, som inneholder transkripsjoner fra samtaler mellom unge mennesker. Det ideelle korpuset jeg beskriver her, eksisterer riktignok ikke. Jeg ble altså nødt til å finne ut hvilke korpus som best oppfylte de kriteriene jeg hadde satt. Jeg begynte derfor å gjøre søk i de to talemålskorpusene *Big Brother-korpuset* og *Norsk talemålskorpus-Oslo-delen* (NoTa), samt skriftspråkskorpuset *Norwegian Web as Corpus* (NoWaC).

Nedenfor vil jeg ta for meg selve prosessen med å finne ordene som jeg siden søkte etter. Selve søkeprosessen har jeg delt inn i tre ulike deler, ettersom ulike taktikker ble brukt til ulike tider i arbeidet. Jeg vil også kort presentere funnene etter hvert søk.

2.4 Første søk

Som nevnt over, var planen i utgangspunktet å kun gjøre søk i Big Brother-korpuset, NoWaC og NoTa. Dette korpusutvalget består av to talemålskorpus, i tillegg til at alle korpusene regnes som relativt nye. Tidligere undersøkelser av flertallsmarkøren -s, samt teorier om språkendringer, ga meg godt håp om at jeg ville få treff i disse korpusene. Selve substantivene jeg søkte etter i første omgang var også i stor grad utvalgt basert på tidligere forskning, og jeg tok først fatt i søkeord som allerede var etablert og omtalt av tidligere språkforskere. Dette var substantiver som var belagt som bøydd med flertalls-s av Graedler og Johansson (2002) eller Sunde (2018). Graedler og Johansson nevner blant annet *saunas* og *anorakks*, mens man i Sunde finner konkrete eksempler med *nettbretts*, *skjemas*, *temas*, *opphengs*, *klikks*, *klipps*, *videosnutts*, *forums*, *kollegas* og *datas*.

Videre vil jeg kort presentere de tre ulike korpusene som ble benyttet i det første søket, før jeg legger fram resultatene fra disse søkene.

Big-Brother-korpuset

BigBrother-korpuset er et talespråkskorpus som består av transkripsjonene til lyd- og videoopptakene til den første sesongen av BigBrother, som ble sendt på TV i 2001. De 12 deltakerne er i alderen 23-36 år, og de snakker ulike dialekter. Selve arbeidet med å utforme BigBrother-korpuset begynte i 2001. I 2009 ble den siste versjonen av korpuset ferdigstilt.

Korpuset består av omtrent 550 000 ord av «uformell dagligtale». Ettersom personene som deltok i realityprogrammet BigBrother ikke visste at opptakene ville bli brukt til språkforskning, i tillegg til at de også ble vant til å være omringet av kameraer og mikrofoner døgnet rundt, kan man anta at informantenes talespråk etter hvert ble mer og mer avslappet. Dette er viktig i en språkforskningssammenheng, fordi om folk ikke er særlig bevisste på at alt de sier blir tatt opp, vil det være større sannsynlighet for at de snakker slik de ville gjort ellers. Dette resulterer i det man kan anta er autentisk tale.

NoTa

Norsk talemålskorpus - Oslodelen (NoTa-Oslo) er et ortografisk transkribert korpus, bestående av intervjuer med 166 informanter som alle er født og oppvokst i Oslo, eller i kommunene rundt Oslo. Intervjuopptakene ble gjort i 2005 og korpuset ble ferdigstilt i 2006. NoTa består av omtrent 900 000 ord. Ettersom informantenes alder, kjønn, utdanning og bosted varierer, regnes også informantgruppen som representativ for befolkningen.

NoWac

Norwegian Web as Corpus (NoWaC) er det som gjerne kalles et web-basert korpus. Korpuset består av 700 millioner ord, og ble lagd ved at alle dokumentene på .no-domenet i perioden november i 2009 til januar i 2010 ble lastet ned og bearbeidet. Selv om ett av kriteriene jeg utarbeidet for å velge ut de best egnede korpusene i forkant av første søk var at korpuset skulle bestå av transkribert tale, valgte jeg å likevel benytte meg av NoWaC. Grunnen til dette er at NoWaC, i motsetning til for eksempel aviskorpus eller korpus som inneholder andre skriftlige medier som blir korrekturlest, inneholder ulike kilder som trolig ikke har gått gjennom språkvask, slik som blogger, diskusjonsforum og lignende. Det kan dermed antas at disse korpusene ligger nærmere muntlig språkbruk enn korpus med bare korrekturleste tekster.

En utfordring jeg støtte på da jeg gjorde søk i NoWaC, var at mange av kildene var skrevet på engelsk. Siden flertalls-s blir brukt for å bøye substantiver i engelske, og siden mange av ordene jeg søkte etter er engelske lånord, ga dette naturlig nok mange treff i engelskspråklige tekster på norske nettsider. Disse ble jeg nødt til å luke ut ved en manuell gjennomgang av de 200

første treffene per ord (se 2.4.1). Hadde jeg regnet med de engelske treffene i antall reelle treff, ville resultatene hentet fra NoWaC vært å regne som en gedigen feilkilde, siden de egentlig ikke gir statistisk dekkende eller på annet vis korrekt informasjon om bruken av flertalls-s i norsk³. Undersøkelsen handler tross alt ikke om flertalls-s i engelske tekster i et eller norsk korpus

2.4.1 Resultater etter første søk

Selv om jeg i det første søket tok utgangspunkt i ord som i henhold til språkforskeres tidligere konklusjoner kan bøyes ved bruk av flertalls-s, ga ikke dette noen garanti for at korpusene inneholdt disse ordene.

Tabell 1 er en oversikt over resultatene etter det første søket. Flere av rutene inneholder et tall skrevet i parentes. Dette tallet viser hvor mange treff som kommer opp når man kjører et automatisk søk etter det aktuelle ordet. Tallet foran parentesen viser hvor mange treff det *egentlig* er når man søker etter det bestemte ordet i korpuset. Det er kun satt inn tall i parentes for søkeord som fikk over 200 treff. I korpus som inneholder færre enn 200 treff for det aktuelle ordet, gikk jeg manuelt gjennom alle treffene og telte hvor mange av disse som var faktiske relevant treff. Her telte jeg altså ikke med treff i engelske kilder. Jeg måtte også se på konteksten ordet forekom i, for å sjekke at treffet faktisk var et norsk substantiv bøyd med flertalls-s. For søkeord som fikk flere enn 200 treff, foretok jeg den samme manuelle gjennomgangen for de 200 første ordene, for deretter å regne ut hvor stor prosentandel som var reelle treff. Dette tallet brukte jeg videre for å estimere hvor mange treff man kan tenke seg at korpuset inneholder – basert på de 200 første. La oss si at et tenkt korpus inneholder 1000 treff for ett av søkeordene. Av de 200 første treffene, finner man 10 norske belegg hvor substantiv i flertall blir markert ved bruk av -s. Dette tilsvarer at 5 % av de første 200 treffene består av faktiske genuine treff. Siden det vil være svært tidkrevende å manuelt gå gjennom de resterende 800 treffene, kan man i stedet generalisere korpusets innhold, og regne seg fram til hvor stor andel av tekstene som, basert på de 200 første, vil være reelle treff. For dette tenkte korpuset vil dette tilsvare 50 treff. Denne utregningsmetoden har jeg også brukt i framstillingen av resultater i tabeller som presenteres senere i oppgaven.

Slik tabellen nedenfor viser, fikk mange av ordene ingen treff i det aktuelle korpusutvalget. Ordet *forums*, fikk til sammen 23689 treff i NoWaC, men ingen av de første 200 treffene var

³ Se *Vedlegg 3* for en fullstendig oversikt over antall treff, antall reelle forekomster blant de 200 første treffene og estimert antall reelle forekomster for søkeordene i NoWaC.

reelle forekomster av flertalls-s i norske tekster. For ordene *klikks* og *klipps*, fant jeg ett treff per ord i NoWaC:

	Big-Brother	NoWaC	NoTa
anorakks	0	0	0
datas	0	0	0
forums	0	0 (23689)	0
klikks	0	1	0
klipps	0	1	0
kollegas	0	0	0
nettbretts	0	0	0
opphengs	0	0	0
saunas	0	0	0
skjemas	0	0	0
temas	0	0	0
videosnutts	0	0	0

Tabell 1: Resultater etter første søk i korpus.

Selv om språkforskere tidligere har belagt at substantivene jeg søkte etter ved ett eller annet tidspunkt har opptrådd med flertalls-s, ga ikke dette som nevnt noen garanti for at jeg ville finne eksempler på dette. For selv om kriteriene bak korpusutvalget var basert på attesterte forekomster i tidligere forskning om flertalls-s i norsk, resulterte de fleste søkene i null treff.

Det kan være flere grunner til at resultatet ble seende litt annerledes ut enn først forventet. En av årsakene kan være at ingen korpus vil kunne regnes som representativt for alle språkbrukere (Johannessen, 2003, s. 147), som nevnt over. Mennesket har en utrolig evne til å produsere språk, og danner hele tiden nye språklige konstruksjoner. Det er derfor ikke mulig å lage et korpus som inneholder alle tenkelige konstruksjoner. Selv om jeg ikke fikk noen treff da jeg søkte etter for eksempel *nettbretts* og *videosnutts*, betyr altså ikke dette at språkbrukere *ikke* benytter seg av flertalls-s når de bøyer disse ordene. Enkelt forklart er det slik at fravær av evidens ikke er evidens for fravær.

På den andre siden kan man heller ikke si med sikkerhet at flertalls-s blir brukt for å bøye ordene *klikks* og *klipps* basert på dette søket – til tross for at NoWaC inneholder forekomster av ordene. Grunnen til dette er at NoWaC inneholdt kun ett treff per ord. Å konkludere med at denne bøyingsformen blir brukt produktivt, basert på denne ene forekomsten, vil være å trekke en

slutning på et ganske tynt grunnlag. Forekomsten kunne vært et tilfelle av hva man på engelsk gjerne kaller *nonce* – en forekomst av et ord som ikke er en aktiv del av talerens vokabular (Poplack, 2012). Treffet kan med andre ord være både første og siste gang taleren har brukt dette ordet, og dermed ikke en del av språkbrukernes aktive produktive repertoar.

Siden det første søket ikke hadde store nok mengder data til å kunne dra noen slutninger om hvorvidt flertalls-*s* blir brukt produktivt i norsk eller ikke, måtte jeg foreta et nytt, utvidet søk.

2.5 Andre søk

Før jeg satte i gang med andre søk, utvidet jeg korpusutvalget. Jeg inkluderte *LIA-korpuset*, *Lege-pasient-korpuset*, *TAUS* og *Nordic Dialect Corpus* i dette utvalget, i tillegg til at jeg også søkte etter forekomster i mediaarkivet Atekst. Grunnen til at jeg utvidet søket med fem nye tekstdatabaser, var for å undersøke om resultatene ville bli de samme som etter første søk, eller om de nye korpusene inneholdt forekomster man ikke fant i de tre første.

Et problem jeg støtte på i arbeidet med å utvide søket, var at kriteriene jeg baserte det første korpusutvalget på, ikke gjaldt for særlig mange flere aktuelle korpus. Årsaken til at jeg i utgangspunktet landet på å benytte meg av akkurat BigBrother-korpuset, NoWaC og NoTa i første søkerunde, var som nevnt tidligere på grunn av hypotesen at flertalls-*s* primært ville forekomme i nyere talemålskorpus. Å lage talemålskorpus er, som nevnt tidligere, en svært arbeidsom og kostbar affære, og det blir derfor ikke lagd nye, oppdaterte korpus særlig ofte. Det er derfor ikke alle korpusene som ble brukt i andre søkerunde som oppfyller korpuskriteriene mine, da både TAUS og LIA inneholder transkripsjoner som er eldre enn Graedler og Johanssons studie, mens Atekst består av blant annet store mengder redaksjonelle tekster.

LIA-korpuset

LIA-korpuset, Language Infrastructure made Accessible, består av transkriberte taleopptak foretatt av forskere fra de fire universitetene NTNU, UiB, UiO og UiT. Store deler av opptakene ble gjort i private hjem, og samtalene kan regnes som ganske uformelle. Siden opptakene ble tatt opp i perioden 1939-1996, tilfredsstillers ikke dette korpuset alle punktene på kriterielista jeg lagde i forkant av korpussøkene. Grunnen til at jeg likevel valgte å gjøre søk i dette korpuset, er at det i denne sammenhengen kan bidra med et innblikk i bruken av flertalls-*s* i perioden før 1996. Korpuset inneholder samtaler med 1374 talere fra 222 steder i Norge, og vil derfor kunne gi inntrykk av bruken av denne -*s*-en over store deler av landet i den gitte tidsperioden.

Lege-pasient-korpuset

Dette korpuset består av transkriberte samtaler mellom leger og pasienter i ulike konsultasjoner på Akershus universitetssykehus. Samtalene mellom leger og pasienter eller pårørende ble tatt opp på videoopptak i perioden 2007 til 2008, og det er disse opptakene som har blitt transkribert og lagt inn i korpuset. Ettersom dette regnes som sensitivt materiale, er ikke lydfilene tilgjengelig i korpuset.

Korpuset er utviklet av Tekstlaboratoriet ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier ved Universitetet i Oslo i samarbeid med professor Pål Gulbrandsen ved Institutt for klinisk medisin ved Universitetet i Oslo.

TAUS

TAUS-korpuset består av transkriberte, uformelle intervjuer med folk fra Oslo fra tidlig 1970-tallet, og er det eldste korpuset jeg har brukt for å søke etter ord med flertalls-s. Materialet ble samlet inn ved Universitetet i Oslo, hvor prosjektets mål var å undersøke sosiale forskjeller i Oslo-målet. De 86 deltakerne som ble intervjuet var i alderen 15-17, 20-30 og 34-75 år.

Nordisk dialektkorpus

Dette korpuset består av transkriberte intervjuer og samtaler med folk fra Norge, Sverige, Danmark, Island og Færøyene. Korpuset er også tilknyttet lyd- og videoopptak. Det finnes flere versjoner av Nordisk dialektkorpus, og jeg har brukt den nyste versjonen i min undersøkelse: *Nordic Dialect Corpus v. 4.0*. Disse opptakene er innhentet i perioden 1998-2015, og korpuset inneholder over 2,75 millioner ord fra samtaler med dialektbrukere rundt om i Norden.

Retriever Atekst

Mediearkivet Atekst er Nordens største mediearkiv. Arkivet består av nyheter fra «print- og nettmedier, TV og radio», hvor de eldste materialene er fra 1945 (Retriever, 2021). Noe som skiller Atekst fra mange andre korpus, er at det daglig blir lagt inn nye dokumenter i det digitale mediearkivet, i motsetning til korpus som inneholder kilder utgitt i en bestemt, avsluttet periode. I likhet med de digitale korpusene, kan man også i Atekst søke etter ord og ordstrenger, men ikke søke etter bestemte endelser på ord. I Atekst får man også mulighet til å enten klikke seg videre til å lese tekst søkeordet forekommer i, eller å laste ned teksten man får treff i.

Selv om mange av tekstene man finner i Atekst er hentet fra redaksjonelle medier, som jeg i utgangspunktet ikke planla å inkludere i søkene, er det ikke slik at alt innholdet i Atekst er skrevet av journalister, for så å bli korrekturlest før det publiseres. Arkivet inneholder for eksempel også leserinnlegg og lignende som leserne har skrevet og sendt inn selv, og som

gjærne publiseres slik de blir sendt inn. Siden man har tilgang på hele teksten treffet forekommer i, har man derfor mulighet til å undersøke hvilken type tekst det er.

En av utfordringene med å søke etter ord med flertalls-s i Atekst, er at man, slik som i NoWaC, f r opp treff på andre språk, slik som engelsk. Dette til tross for at jeg aktivt gikk inn for hvert søk og klikket av på at jeg kun ønsket å få resultater skrevet på norsk. Også her ble jeg derfor nødt til å manuell gå gjennom de 200 første treffene for å undersøke hvorvidt de var hentet fra engelske eller norske kilder, slik jeg tidligere beskrev at jeg måtte foreta en manuell gjennomgang av treffene i NoWaC⁴.

2.5.1 Resultater etter andre søk

Det første jeg gjorde var å søke etter de samme ordene som jeg søkte etter i det første søket, for å undersøke om det finnes tilfeller hvor disse blir brukt i de nye tekstsamlingene. Dette resulterte i treffene framstilt i *Tabell 2*. Alle tall i tabeller i metode-kapitlet er rundet av til nærmeste hele tall.

	LIA	Lege-pas.	TAUS	Nor. Dia.	Atekst
anorakks	0	0	0	0	0
datas	0	0	0	0	31 (7413)
forums	0	0	0	0	0 (5990)
klikks	0	0	0	0	45 (1132)
klipps	0	0	0	0	3
kollegas	0	0	0	0	1
nettbretts	0	0	0	0	0
opphengs	0	0	0	0	2
saunas	0	0	0	0	1
skjemas	0	0	0	0	2
temas	0	0	0	0	11 (273)
videosnutts	0	0	0	0	0

Tabell 2: Resultater etter andre søk i korpus.

Slik som ved første søk, viste resultatene etter andre søk at de etablerte flertalls-s-substantivene heller ikke finnes i de nye korpusene jeg tok i bruk. Kun i mediearkivet Atekst fikk jeg treff for ordene *datas*, *klikks*, *klipps*, *kollegas*, *opphengs*, *saunas*, *skjemas* og *temas*. *Klikks* fikk til

⁴ Se *Vedlegg 2* for en fullstendig oversikt over antall treff, antall reelle forekomster blant de 200 første treffene og estimert antall reelle forekomster for søkeordene i Atekst.

sammen 1132 treff i Atekst, men etter å ha undersøkt de 200 første, var det bare 8 av disse som ble brukt for å vise til bestemt form flertall av substantivet *klikk*. Dette tilsvarer 4 % av alle treffene, som igjen tilsvarer et estimat på 45 genuine treff. Et eksempel på en tekst som inneholdt en relevant forekomst av ordet *klikks* er leserinnlegget «Stram deg opp, Kragerøborger» i avisa *Kragerø Blad Vestmar*, hvor leserinnleggets forfattere skriver: «For enkelte handler det åpenbart mest om tall (antall etasjer, klikks, kroner og øre)» (Paulsen & Fastboans, 2021). Til tross for disse treffene, var det i likhet med første søk vanskelig å skulle si noe generelt om bruken av flertalls-*s* ut fra disse resultatene, ettersom de aller fleste søkene resulterte i null eller få treff.

Ved å undersøke treffene for blant annet ordet *temas* i Atekst, ble viktigheten av å gjennomgå treffene manuelt ekstra tydelig. Ved å søke etter *temas*, fikk jeg tilsynelatende 273 treff. Ved å gjennomgå de 200 første, viste det seg av kun 4% var faktiske treff, noe som betyr at kun 11 av de 273 sannsynligvis var ord som skulle regnes med i min undersøkelse. For enkelte andre ord handlet den manuelle gjennomgangen i stor grad om å luke ut de ikke-norske tekstene, men for *temas*, var de aller fleste tekstene norske artikler og lignende. I flere av artiklene var ordet *temas* brukt i forbindelse med digitale møter. Et eksempel på dette, er nyhetsbrevet fra Gjøvik kommune, hvor det blir skrevet: «På grunn av situasjonen med korona, blir møtet holdt digitalt på Temas» (Gjøvik kommune, 2021). Her må vi anta at avsenderen har skrevet feil, og at det er ordet «Teams» vedkommende egentlig sikter til. Det var også flere artikler hvor flertallsformen *temas* var feilslag, der man ut fra konteksten kan anta at det egentlig var entallsformen *tema* skribenten mente. Siden det er flertallsmarkøren *-s* jeg undersøker i denne oppgaven, ble ikke eksempler som dette telt med.

2.5.2 Nye søkeord

Målet med denne undersøkelsen er ikke bare å undersøke substantiver som det allerede er belagt av språkforskere som bøyd ved bruk av flertallsmarkøren *-s*, men å også helst bringe nye eksempler på banen. Som nevnt tidligere, har man i Atekst mulighet til å lese hele teksten som treffet er hentet fra. Ved å lese disse tekstene, kom jeg over flere eksempler på substantiver som ble bøyd med flertallsmarkøren *-s*, og som jeg videre kunne inkludere i listen over ord jeg søkte etter. Et eksempel på dette er at jeg ved å søke etter ordet *klikks*, kom over et leserinnlegg i Birkenes Avis fra 2021, hvor forfatteren skriver følgende setning: «Påstander blir til virkelighet gjennom likes og klikks» (Rigadis, 2021). Dette gjorde at jeg kunne søke etter ordet *likes* i Atekst, hvor jeg videre kom over artikkelen «Finnes det kjærlighet på Tinder?» hvor forfatteren skriver: «Vi har spurt fem voksne kvinner hvordan de opplever kjærlighetslivet med

swipes, likes og dates» (Greve, 2022). Dette funnet gjorde at jeg kunne søke i Atekst etter ordene *swipes* og *dates*.

Prosessen beskrevet ovenfor kan minne om metoden som gjerne omtales som «venn av en venn». Denne metoden forbindes gjerne med sosiolingvistik, og går ut på at informanter i et forskningsprosjekt hjelper forskeren å komme i kontakt med flere aktuelle informanter, som videre setter forskeren i kontakt med personer fra sitt nettverk som også kan være aktuelle informanter. Dette kan være en gunstig framgangsmåte for å finne informanter fra et bestemt miljø, som forskeren ikke er en del av selv. På en lignende måte ble jeg introdusert for aktuelle søkeord ved å lese tekster som jeg allerede visste at inneholdt minst én forekomst, for så å kunne lese enda flere tekster med de nye forekomstene – på jakt etter flere eksempler.

Basert på denne observasjonen kan det se ut til at dersom én og samme forfatter bøyer ett substantiv ved hjelp av flertallsmarkøren *-s*, kan forfatteren også bruke flertallsmarkøren for andre substantiver i den samme teksten.

Tabell 3 nedenfor viser antall treff etter å ha utvidet søket med 5 andre søkeord.

	Atekst	BigBrother	NoTa	NoWaC	LIA	Lege-pasient	TAUS	Nor.Dia
dates	1371	0	0	21 (324)	0	0	0	0
funfacts	794 (957)	0	0	9	0	0	0	0
likes	22778 (33011)	0	0	0 (497)	0	0	0	0
swipes	43	0	0	2	0	0	0	0
tweets	6242 (8003)	0	0	47	0	0	0	0

Tabell 3: Resultater etter utvidet søk.

Slik *Tabell 3* viser, inneholder verken Big-Brother-korpuset, NoTa, LIA, Lege-pasient-korpuset, TAUS eller Nordisk dialektkorpuset noen av de nye søkeordene. Det kan være flere årsaker til dette, slik som at både Atekst og NoWaC består av en større søkedatabase enn de nevnte talespråkskorpusene. At Atekst inneholder såpass mange treff, kan på den andre siden skyldes at denne søkedatabasen daglig blir oppdatert med nye tekster. At Atekst inneholder såpass mange treff sammenlignet med de andre korpusene, gir belegg for at denne språkutviklingen går veldig raskt, og at de andre korpusene derfor fort blir for gamle i denne

sammenhengen, siden de består av datamateriale fra perioden før utviklinga av flertalls-*s* som produktiv allomorfe⁵ i norsk tok fart.

2.6 Tredje søk

Selv om nye søk i nye tekster resulterte i flere søkeord, ble jeg nødt til å utvide søket i enda større grad, ettersom målet med søkeprosessen var å komme så langt som mulig i arbeidet med å undersøke flest mulig substantiver med flertallsendelsen *-s*. Ved å øke antall søkeord, økes også undersøkelsens reliabilitet, ettersom grunnlaget for en konklusjon vil kunne gjøres på bakgrunn av en større mengde resultater. Mer data vil derfor kunne underbygge en generell konklusjon om flertalls-*s* i norsk.

Utvidelsen av søkeordene ble gjort gjennom observasjoner, hvor jeg søkte etter ord jeg hørte folk brukte med flertalls-*s* i radio, på TV, på skolen, og lignende. I tillegg begynte jeg også å søke etter andre ord på bakgrunn av assosiasjon og kreativitet. Jeg stilte meg selv spørsmålet «Hvilke ord *kan* man bøye ved hjelp av flertalls-*s*?», for så å undersøke hvorvidt dette stemte eller ikke. Ved hjelp av assosiasjon søkte jeg også etter substantiver som enten lignet på ord jeg hadde fått treff på tidligere, i tillegg til å søke etter ord som gjerne forekommer i de samme kontekstene. Siden jeg allerede visste at ordene *like* og *klikk* ble bøyd med flertalls-*s* i tekster i Atekst, begynte jeg å søke etter andre ord som gjerne forekommer i forbindelse med sosiale medier, slik som *storys*, *influencers* og *tweets*.

Disse tre søkeprosessene gjorde at jeg til slutt hadde en oversikt over 57 substantivers⁶ forekomster i alle de nevnte søkeverktøyene for å lete etter autentiske eksempler. Flere av disse søkeordene er fremstilt i *Tabell 1*, *Tabell 2* og *Tabell 3*. Noen av de allerede presenterte søkeordene vil jeg undersøke nærmere i denne oppgaven. Andre substantiver fra det tredje søket som undersøkes, blir fremstilt i *Tabell 4* under. *Vedlegg 1* inneholder den fullstendige oversikten over alle søkeordene i alle korpusene. Også søkeord som ikke ga noen treff er inkludert i oversikten, da dette gir informasjon om hvilke substantiver som *ikke* opptrer med flertalls-*s* i korpusutvalget. Ettersom jeg har undersøkt tusenvis av treff i denne korpusundersøkelsen, vil ikke en fullstendig liste over alle disse treffene inkluderes i oppgaven, da omfanget ville blitt for stort. Jeg vil likevel bruke eksempler hentet fra de ulike korpusene.

⁵ En allomorf er en uttrykksvariant av et morfem, jf. Rønhovd (1993, s. 25)

⁶ Berg-Olsen og Karlsen (2023) har funnet omkring 40 ord i Bokmålsordboka og omkring 30 ord i nynorskordboka som bøyes med flertalls-*s*. Vedlagt i *Vedlegg 4* ligger en oversikt over flertallsord med *-s* som vi har fått tilsendt av Berg-Olsen og Karlsen.

	Atekst	BigBrother	NoTa	NoWaC	LIA	Lege- pasient	TAUS	Nor.Dia
Apps	870	0	0	483	0	0	0	0
Bots	1 071	0	0	53	0	0	0	0
Chicks	372	0	0	55	0	0	0	0
Dilemmas	65	0	0	0	0	0	0	0
Dollars	4 741	0	0	73	0	0	0	0
Dreads	588	7	0	154	0	0	0	0
Fans	202125	0	1	8 297	0	0	0	2
Gates	329	0	0	0	0	0	0	0
Items	142	0	0	518	0	0	0	0
Kids	4 365	0	0	295	0	0	0	0
Kills	124	0	0	42	0	0	0	0
Pads	569	0	1	122	0	0	0	0
Serums	0	0	0	0	0	0	0	0
Shades	759	0	0	66	0	0	0	0
Storys	36	0	0	2	0	0	0	0

Tabell 4: Et utvalg resultater etter tredje søk.

2.6.1 Kategorisering av søkeord

Etter det tredje søket mente jeg at jeg hadde nok data til å kunne begynne å kategorisere de ulike søkeordene basert på hvilke sjangre og kontekster de opptrer i. Den ene årsaken til at jeg begynte prosessen med å kategorisere søkeordene, var behovet for et utgangspunkt for å lete etter enda flere substantiver som produktivt ble bøydd i flertall ved bruk av *-s*-suffikset. En annen grunn, var at kategoriseringen i seg selv er opplysende, siden den gir et bilde av når og hvor flertalls-*s* brukes.

3.2.1 *Swipes*, *likes* og *klikks*

Da jeg begynte å lese tekstene knyttet til søkeresultatene i Atekst, oppdaget jeg ikke bare at de flere ganger inneholdt flere enn ett substantiv med flertallsmarkøren *-s* – jeg oppdaget også at det var spesifikke ord som gjerne opptrådte i samme tekster. Dette gjaldt blant annet for substantivene *swipes* og *likes*. I mediearkivet Atekst var det nøyaktig åtte ulike tekster som inneholdt begge disse ordene. Nedenfor er korte utdrag fra noen av tekstene:

- (a) *Vi har spurt fem voksne kvinner hvordan de opplever kjærlighetslivet med swipes, likes og dates* (Greve, 2022)
- (b) *I boken nevnes to ungdommer som endte sitt eget liv på grunn av manglende respons på TikTok. Og for mange kan antallet likes eller swipes på Facebook og Tinder styre hverdagen* (Horntvedt, 2021).
- (c) *Etter hvert som grankvister med sild har blitt erstattet med Facebook-likes og Tinder-swipes, har også julsåka endret form* (Hagerup, 2017).

Disse eksemplene motbeviser den tidlige hypotesen om at flertalls-s trolig ville bli luket ut i redaksjonelle medier, ettersom utdragene ovenfor er hentet fra et magasin og to aviser. Tekstene skiller seg likevel fra hverandre med tanke på hvem som har skrevet dem. Eksempel (a) er hentet fra en artikkel på nettsiden til magasinet *Tara* hvor fem voksne kvinner svarer på spørsmålet «Finnes kjærlighetslivet på Tinder?» (Greve, 2022). Kvinnene har svart på spørsmål skriftlig, hvorpå disse har blitt limt inn i artikkelen. Det er likevel journalisten som har skrevet ingressen, og det er denne som inneholder ordene *likes* og *swipes*. Eksempel (b) er hentet fra en bokomtale skrevet av en professor i markedsføring og eksempel (c) er hentet fra en kronikk skrevet av avisas spaltister.

I likhet med *swipes*, opptrer også *klikks* i flere av de samme tekstene som *likes*. I Atekst finnes det til sammen seks ulike tekster som inneholder begge disse ordene.

- (d) *Påstander blir til virkelighet gjennom likes og klikks* (Rigadis, 2021).
- (e) *Og når det er sagt, har vi aldri hatt så stort trykk med klikks og likes på Facebook* (Henriksen, 2018).

Eksempel (d) er hentet fra et leserinnlegg sendt inn av en av avisas lesere, mens eksempel (e) er hentet fra en artikkel skrevet av avisa Akershus Amtstidende sin journalist. Selve utdraget i (e) er riktignok hentet fra et sitat.

Dette viser at ordene *likes*, *swipes* og *klikks* opptrer i tekster skrevet av både skribenter med medieredaksjonell bakgrunn og skribenter som i denne sammenhengen kan regnes som «lekfolk» - altså personer en kan anta at ikke har utdanning innen journalistikk.

Det alle disse eksemplene i (a) – (e) har til felles, er at de omhandler sosiale medier og/eller nettdating. Dette gjelder også for en rekke andre ord jeg søkte etter i de ulike korpusene. På

grunn av dette funnet, forsøkte jeg å kategorisere de andre søkeordene også, for å undersøke om flertalls-s opptrer i like spesialiserte kontekster og sjangre.

En nærmere kikk på søkeordene i *Tabell 1*, *Tabell 2*, *Tabell 3* og *Tabell 4*, avslørte at det er flere av disse substantivene som også kan knyttes til kategoriene internett og sosiale medier. Dette gjelder for følgende søkeord:

Klikks, bots, apps, tweets, likes, dates, swipes, influencers, storys, mails, nettbretts.

Gjennom å undersøke hvilke sammenhenger også de andre søkeordene opptrer i, har jeg lagd en oversikt over et utvalg tilsynelatende typiske kontekster for flertalls-s. Ikke alle søkeordene kan plasseres inn under disse kontekstene, men oversikten nedenfor viser likevel at det er enkelte kategorier man gjerne finner mer bruk av flertalls-s, sammenlignet med andre kategorier.

Internett/SoMe	Humor	Reising	Dataspill	Mote/skjønnhet
Apps	Chicks	Gates	Items	Dreads
Bots	Dilemmas	Dollars	Kills	Serums
Klikks	Funfacts		Shades	Shades
Likes	Kids			Pads
Nettbretts				
Storys				
Swipes				
Tweets				

Tabell 5: Forslag til kategorisering av et utvalg søkeord.

Slik oversikten over viser, kan en stor andel av søkeordene knyttes til kategorien Internett og sosiale medier (SoMe). Mange av disse ordene er lånt fra engelsk, og slike kan ifølge tidligere forskning ofte beholde sin engelske flertallsmarkør. *Shades* er plassert under to ulike kategorier; «Dataspill» og «Mote/skjønnhet». Årsaken til dette er at jeg har inkludert reelle treff i korpusgjennomgangen hvor ordet er blitt brukt i begge disse sammenhengene – både i stedet for *solbriller*, for *øyeskygger* og i ulike sammenhenger hvor språkbrukeren forklarer hendelser i dataspill. Selv om jeg ikke fant noen treff for *nettbretts* i korpusundersøkelsen, har jeg likevel valgt å inkludere dette ordet i kategoriseringen, ettersom Sunde viser til funn av dette ordet i sin undersøkelse (2018). Årsaken til at jeg inkluderer ordet i oversikten, er fordi *nettbretts* skiller seg fra de andre ordene i kategorien «Internett og sosiale medier», i og med at dette ikke

er et direkte lånord fra engelsk. Dette viser til at *-s-en* ikke nødvendigvis *bare* blir brukt som en fremmedhetsmarkør. Hvorfor så mange søkeord kan knyttes til akkurat sosiale medier og Internett, vil jeg komme tilbake til litt senere i oppgaven.

2.7 Fjerde søk

Resultatene etter tredje søk viser hvor ofte flertallsmarkøren *-s* brukes for å vise flertall for et utvalg substantiver i et utvalg korpus. Målet med denne oppgaven er riktignok ikke å bare sjekke om flertalls-*s* forekommer i tekster og i transkribert tale, men å undersøke hvorvidt flertalls-*s* blir brukt produktivt som en flertallsmarkør i norsk. Da skulle en vente at den også kunne forekomme når substantivet er bøydd i bestemt form, ikke bare ubestemt⁷. For å få et innblikk i dette, har jeg derfor også søkt etter de samme substantivene hvor *-s-en* også brukes for å vise til bestemt flertall ved hjelp av endelsen *-sa*, slik som ordet *kid* blir, ifølge Det norske akademis ordbok: *en kid, kiden, kids, kidsene/kidsa*.

Dette søket ble gjort ved å inkludere nøyaktig de samme ordene som har blitt fremstilt i tidligere tabeller – bare at endelsen har blitt byttet ut med *-sa* i stedet for *-s*. Ettersom flere av ordene i tidligere søk kun har fått treff i Atekst, og siden søkedatabasen til Atekst daglig blir oppdatert med nye tekster, har jeg valgt å kun bruke Atekst for å søke etter *-sa*-ordene. Dette er for å gi et best mulig bilde av dagens språksituasjon.

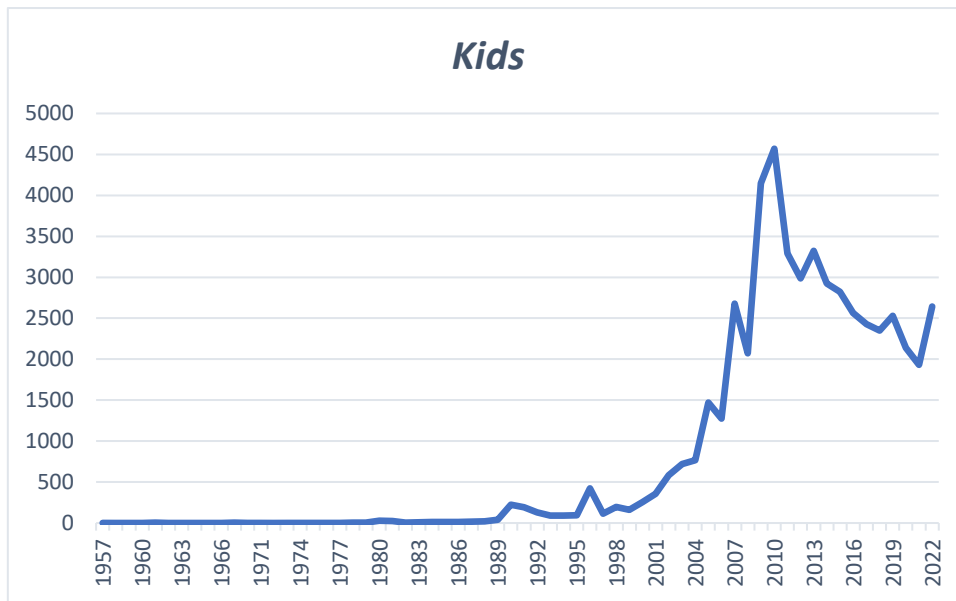
Ikke alle søkene resulterte i treff, og jeg har derfor valgt å ikke inkludere 0-treffene i tabellen. *Tabell 6* viser derfor kun søkeordene som faktisk ga treff i Atekst. Søkeordet *fansa* og *kidsa* fikk begge over 200 treff. Jeg har derfor brukt samme utregningsmetode som for de tidligere korpussøkene for å anslå hvor mange reelle treff det vil være i Atekst, dersom andelen reelle treff er like stor i hele søket som for de 200 første treffene. For de resterende søkeordene har jeg manuelt gått gjennom alle treffene for å telle opp hvor mange treff det faktisk er. Tallene i kolonnen «Treff i Atekst» i *Tabell 6* er alle rundet opp til nærmeste hele tall.

⁷ Berg-Olsen og Karlsen (2023) gjør også et poeng av dette skillet i sitt sammendrag.

Søkeord	Treff i Atekst
appsa	1
botsa	1
chicksa	63
dreadsa	26
factsa	2
fansa	215 (288)
gainsa	2
guysa	5
kidsa	7071 (11497)
likesa	6
mailsa	2
padsa	4
shadesa	7
spotsa	82
tweetsa	23

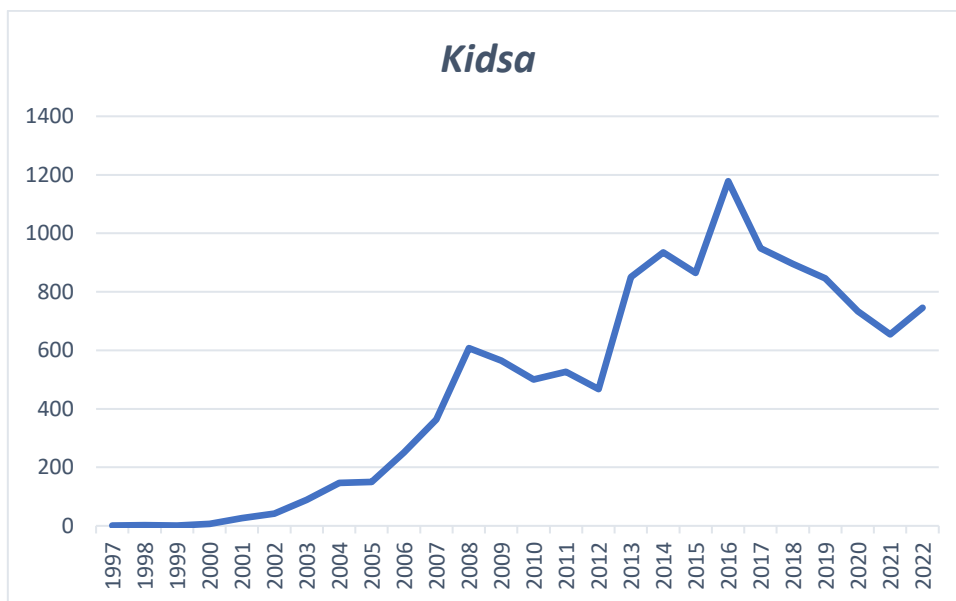
Tabell 6: Antall treff for substantiver med -sa-endelse i Atekst.

Slik Tabell 6 viser, var det flest treff for ordet *kidsa*. I Atekst har man mulighet til å få opp en oversikt over publikasjonsåret for de ulike treffene. Disse tallene har jeg lastet ned, for så å lage grafiske framstillinger for å sammenligne utviklingen for ord med -s- og -sa-endelsen, samt for å sammenligne årstall for eventuelle topper. Figur 1 nedenfor viser hvilke år tekstene med ordet *kids* ble publisert, mens Figur 2 viser når *kidsa* ble brukt i tekstene i Ateksts arkiv. Her har jeg lagt inn alle treff – uansett om de er reelle treff eller ikke, ettersom det ville vært svært tidkrevende og arbeidsomt å manuelt gå gjennom alle funnene. Siden alle funnene er regnet med i framstillingen, viser derfor grafen for ordet *kids* en mye lengre periode enn for *kidsa*, ettersom det første belegget for *kids* i Atekst er fra 1966. Den første teksten som belegger ordet *kidsa* i Atekst ble publisert i 1997.

Figur 1: Frekvensen til kids fra 1957 til 2022.

Slik *Figur 1* viser, dukker ordet *kids* opp regelmessig i publiserte tekster fra midten av 1990-tallet, med 423 treff i 1996. Ordet hadde sitt toppunkt i 2010 med 4147 treff i Atekst.

Figur 2: Frekvensen til kidsa fra 1997 til 2022.

Ved å sammenligne *Figur 1* med utviklingen ordet *kidsa*, illustrert i *Figur 2*, ser man at treffene med ordet *kidsa* begynte å øke i antall først flere år senere. Denne økningen begynte på starten av 2000-tallet, med 7 treff i år 2000, 89 treff i 2003 og 251 treff i 2006. Toppen for denne grafen er også plassert senere i tid, sammenlignet med *Figur 1* sitt toppunkt, da toppunktet for *Figur 2* er i 2016 med 1178 treff.

2.8 Eventuelle feilkilder ved korpusundersøkelsene

På grunn av de store mengdene treff for enkelte søkeord, valgte jeg, som nevnt tidligere, å manuelt gå gjennom de 200 første søkeordene, for deretter å estimere hvor mange treff korpusene inneholder dersom andelen reelle treff er like stor gjennom hele korpuset. Selv om dette kan gi et bilde av antall reelle treff, kan dette estimatet føre med seg noen feilkilder. Som grafen i *Figur 1* viser, har bruken av for eksempel ordet *kids* hatt en kraftig økning de siste 20 årene. Da jeg gjorde beregningene for å anslå antallet reelle treff i korpusene, tok jeg utgangspunkt i alle registrerte treff gjennom tidene. For ordet *kids* inneholder Atekst resultater som går helt tilbake til år 1957. Siden flertalls-*s* ifølge Graedler og Johansson ikke ble brukt produktivt i 2002, noe vi får anta medfører riktighet, vil antakelig ikke treffene før denne tida være å regne som produktiv bruk av flertallsmarkøren -*s*. Utregningen bør derfor kun brukes som en pekepinn, og ikke et eksakt tall på for hvor mange tekster det bestemte søkeordet har blitt brukt i.

Atekst består av ulike tekster fra en rekke aviser. Dersom den samme teksten har blitt publisert av flere forskjellige aviser, eller at teksten har blitt publisert på nettavisa og i papiravisa til den samme avisa, kommer hver publisering opp som ett treff i Atekst. I gjennomgangen av søkeresultatene i Atekst har jeg gjort det jeg kan for å luke ut disse, slik at den samme artikkelen ikke ble tatt med i tellingen flere enn én gang. Jeg kan likevel ikke garantere at ikke en eller annen artikkel har blitt telt med flere ganger, noe som også vil påvirke undersøkelsens resultat.

Eventuelle feilkilder som dette vil være viktig å være bevisst på, men mine data vil likevel kunne gi et overordnet bilde av utbredelsen av bruken av flertalls-*s* i norsk – så lenge en tar i betraktning at verken grafene eller at korpuset vil gi et fasitsvar på denne utbredelsen.

2.9 Aksepttest av *likes*

Ett av målene med denne masteroppgaven er som nevnt tidligere å undersøke hvorvidt flertalls-*s* blir brukt produktivt i norsk i dag. Korpusundersøkelsen, særlig søkene i Atekst, vil gi et bilde av denne bruken, men da i størst grad i skriftlig format. For å undersøke bruk av flertalls-*s* i muntlig dagligtale, har jeg derfor foretatt en liten akseptabilitetstest for ett av ordene denne oppgaven tar for seg.

Jeg har gjennomført en uformell undersøkelse blant ni bekjente på min egen alder. Det jeg omtaler som en uformell undersøkelse, er en undersøkelse hvor jeg har stilt to like spørsmål til alle informantene, for deretter å notere ned hvilke svar jeg fikk. Disse ni personene var alle i alderen 22-27 år. Det første spørsmålet jeg stilte var: «Hva gjør man når man dobbeltklikker på

et bilde på Instagram?». Selv om personene naturligvis formulerte seg noe ulikt i svarene de ga, var essensen i alle svarene at «man liker bildet» når man dobbeltklikker på det. Spørsmålet ble stilt til ni personer jeg kjenner, og jeg visste derfor fra før at alle disse personene selv bruker det sosiale mediet Instagram, samt at de har kunnskap om hvordan «Liker»-funksjonen fungerer. Selv om ikke alle nødvendigvis bruker Instagram like aktivt, har alle kjennskap til hvordan man «liker» et bilde. Jeg valgte likevel å stille dette åpningsspørsmålet for å forsikre meg om at alle personene skjønnte at det var handlingen knyttet til «liker»-funksjonen jeg stilte spørsmål om.

Etter at jeg var forsikret om at personene skjønnte hva det var snakk om, stilte jeg følgende spørsmål: «Hvis mange personer dobbeltklikker på bildet ditt, hva får du mange av da?». Åtte av ni informanter svarte at de da ville få mange *likes*. Den ene personen jeg stilte dette spørsmålet svarte at man ville få mange venner. Jeg valgte derfor å stille spørsmålet en gang til, men med ekstra trykk på ordet «dobbeltklikker». Da svarte også denne personen at «da får man mange likes». Grunnen til at jeg stilte det andre spørsmålet til informantene, var for å høre om disse personene ville bruke flertalls-*s* for å forklare at det var snakk om flere *likes*, eller om de ville produsere en annen form, for eksempel å benytte seg av det norske erstatningsordet *likerklikk*. Til tross for at én informant misforsto spørsmålet til å begynne med, svarte alle informantene at dersom man får mange dobbeltklikk på et Instagrambilde, vil man få mange *likes*. Ingen av de som ble spurt svarte *likerklikk*.

For å kunne sammenligne bruken av *likes* og *likerklikk*, har jeg også søkt etter *likerklikk* i Atekst. Samlet ga søket 5161 treff, og jeg foretok derfor de samme utregningsmetodene som for andre søkeord i Atekst – jeg tok en manuell gjennomgang av de 200 første, hvor jeg fant 161 reelle treff. Basert på dette, vil Atekst inneholde 4155 unike tekster som inneholder ordet *likerklikk*. Selve utregningen er presentert i *Tabell 7* nedenfor:

	Antall treff i Atekst:	Antall reelle treff av første 200:	Prosent:	Antall treff i korpus basert på prosent:
<i>likerklikk</i>	5161	161	80,5	4155

Tabell 7: Antall forekomster av likerklikk i Atekst.

For å kunne sammenligne utviklingen av ordene *likerklikk* og *likes* med hensyn til frekvens, er det derimot ikke nok å bare se på antallet treff i korpus – det er også nødvendig å undersøke

utviklinga år for år. *Figur 3* nedenfor består derfor av to grafer som viser hvor mange treff Atekst inneholder for de ulike årene:

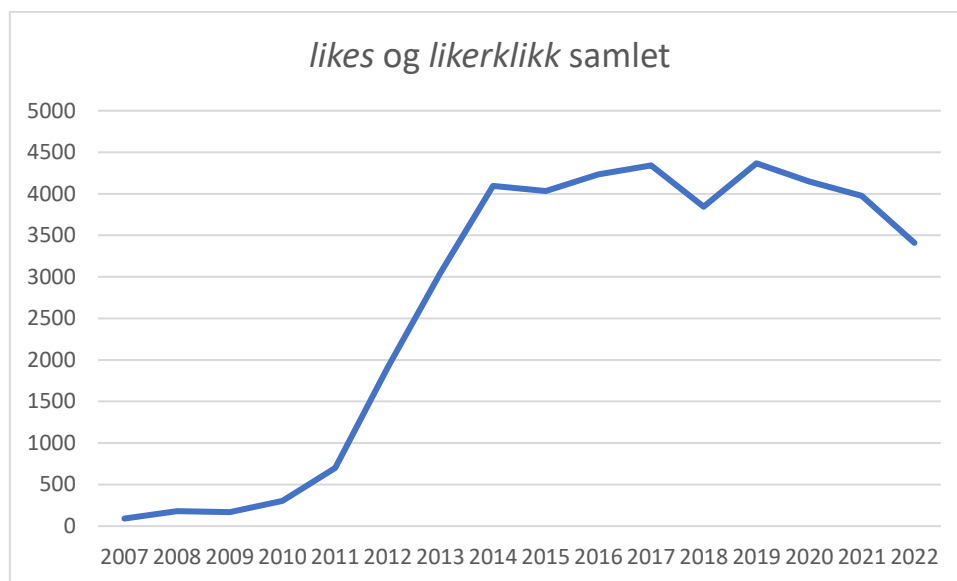
Figur 3: Frekvensen til likes og likerklikk i Atekst fra 2007 til 2022.

Siden økningen i bruken av *likes* i Atekst sitt mediearkiv først begynte godt inne i 2000-tallet, har jeg valgt å ikke inkludere treffene fra før dette i den grafiske framstillingen i *Figur 3*. Årsaken til dette, er at kontekstene *likes* gjerne forekommer i, slik som sosiale medier, rett og slett ikke var oppfunnet før på 2000-tallet, og behovet for å benytte seg av ordet hadde dermed ikke meldt seg i norsk. En gjennomgang av noen av treffene før dette, viser også at forekomstene av *likes* før år 2000 i stor grad er feilannoteringer, noe som kan skape et forvridt bilde av den faktiske bruken.

Slik det er framstilt i *Figur 3*, hadde *likes*, ifølge denne tekstsamlingen i Atekst, sitt høydepunkt i 2014 med 4061 treff. Ordet *likerklikk* hadde ingen treff i Atekst før i 2012, hvor én tekst i Atekst brukte dette ordet. Året etter inneholdt 35 tekster ordet *likerklikk*, for deretter å bli brukt i 263 tekster i 2014. Toppunktet for ordet *likerklikk* er i 2020 med 972 treff. *Likerklikk* begynte med andre ord å bli brukt i økende grad samtidig som *likes* var på sitt mest frekvente. Det skal også nevnes at Språkrådet publiserte en artikkel i 2016 hvor de anbefaler å benytte seg av det norske ordet *likerklikk* fremfor den engelske varianten *likes* (Språkrådet, 2016).

I perioden etter 2014, begynner grafen til *likes* å gå nedover, og ordet forekommer sjeldnere i tekstsamlingen. Dette skjer imidlertid ikke fordi behovet for å benytte seg av et begrep for å referere til funksjonen hvor man dobbeltklikker på et bilde minker, da ordet *likerklikk* til samme tid begynner å øke i bruk.

Figur 4 nedenfor viser den grafiske framstillingen av frekvensen til ordene *likes* og *likerklikk* samlet:

Figur 4: Frekvensen til ordene *likes* og *likerklikk* samlet.

Siden antall forekomster av ordene holder seg nokså stabil, kan det, ut fra den grafiske framstillingen av *likerklikk* i Figur 3, se ut til at *likerklikk* til en viss grad har erstattet noen av bruksdomenene hvor *likes* tidligere ble brukt. I noen kontekster ser det derfor ut til at språkbrukere foretrekker å benytte seg av det norske avløserordet, fremfor det engelske lånordet.

3. Analyse

I metodekapitlet undersøkte jeg 57 substantivers frekvens i 8 forskjellige norske korpus. Resultatene viser hvor ofte søkeordene forekommer i de ulike korpusene (se *Vedlegg 1*), men for å kunne argumentere for at det eventuelt har skjedd en språklig endring, vil jeg i dette kapitlet analysere resultatene i lys av ulike teorier om språklig lån og språkendring. Siden en svært stor andel av substantivene jeg har søkt etter, er ord som har blitt lånt inn i norsk fra kildespråket engelsk, vil jeg også undersøke hvorvidt det engelskspråklige opphavet påvirker hvordan substantivene bøyes i ubestemt form flertall i norsk, samt undersøke hvordan normeringsinstansen Språkrådet vurderer flertallsmarkøren *-s* som et potensielt produktivt bøyingsuffiks i norsk.

3.1 Lån av flertalls-*s*

Som nevnt i innledningskapitlet, er ikke lån av substantiver inn i et mottakerspråk et sjeldent fenomen. Matras vurderer nemlig lånbarheten til substantiver som den mest frekvente typen lån (Matras, 2007, s. 61). Lån som dette skjer også i språksamfunn som kan regnes som svært lite flerspråklig (Gardani, 2018, s. 1). Det er flere grunner til at lånord kan tas inn i et mottakerspråk. Én av disse grunnene kan være at det ikke eksisterer et passende begrep for det bestemte lånordet i mottakerspråket. Lånord som dette kalles gjerne *kulturelle lån*, og kan sies å fylle hull i begrepsapparatet i språket det tas inn i (Sunde, 2016, s. 147). Eksempler på dette er blant annet substantivene *swipes*, *influencers* og *apps*, som ble diskutert kort i metodekapitlet (se *Vedlegg 1* for oversikt over ordenes frekvens i norske korpus). Da disse ordene ble lånt inn i norsk fra mottakerspråket engelsk, fantes det ingen tilsvarende norsk oversettelse. Dette gjelder for en rekke av søkeordene: Deres funksjon som lånord har vært å kommunisere handlinger, egenskaper, objekter eller lignende som det (til å begynne med) ikke fantes norsk ord for fra før. Sunde skriver at dataspill-domenet er en sjanger hvor mange slike «begrepsmessige hull» må fylles – og at det da har vært nærliggende å ta i bruk de engelske ordene. En annen type lån, som skiller seg fra de kulturelle lånene, er det som gjerne kalles *kjernelån*. Når kjernelånene tas inn i et mottakerspråk, er det ikke for å dekke noe «begrepshull» – det eksisterer nemlig allerede minst ett uttrykk som kommuniserer det samme som lånordet i mottakerspråket, noe som gjør at lånordene potensielt kan erstatte det andre begrepet (Sunde, 2016, s. 147). Det ligger altså en annen motivasjon bak å ta i bruk lånordet. Et substantiv som jeg har søkt etter i korpus som man kan argumentere for at er en erstatning av et norsk begrep, er ordet *dates*, ettersom det allerede finnes en norsk oversettelse; *stevnemøter*. Dersom disse begrepene har den samme semantiske betydningen, kan lånordet *date* anses som et kjernelån.

Selv om flertalls-*s* kan benyttes til å markere flertall for substantiver, er det ikke slik at flertallsmarkering nødvendigvis lånes «som en del av» substantivet. Dette er et bøyingsaffiks, og vurderes til å være på den motsatte siden av Matras sin lånbarhetsskala, da denne typen lån er det minst frekvente lånet i de 27 språkene han har undersøkt (Matras, 2007, s. 61). Dersom det er slik at vi nå har fått, eller er i ferd med å få, et nytt bøyingsaffiks i norsk, er dette svært sjelden kost i lingvistikverden. For å kunne avgjøre om flertalls-*s* faktisk blir brukt produktivt i norsk eller ikke, vil jeg bruke resultatene fra korpusundersøkelsen til å gjøre en morfologisk analyse av ord jeg i korpusundersøkelsen fant evidens for at bøyes ved bruk av flertalls-*s*.

3.1.1 Morfologisk lån

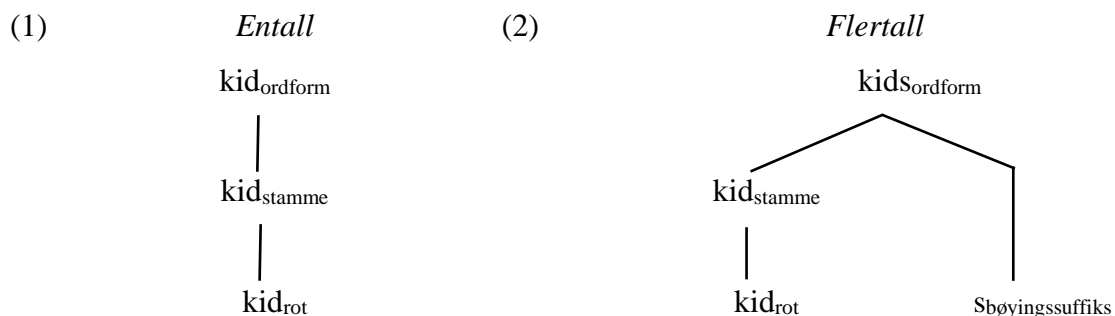
Når man analyserer ord, deler man gjerne ordet opp i de minste betydningsbærende delene. Disse bitene kalles morfem (Berg, 2019, s. 72). Morfemene deles inn i to hovedgrupper etter hva deres funksjon er: Leksikalske og grammatiske morfem. Dersom et morfem har leksikalsk betydning, vil morfemet gi mening i seg selv – det trenger ikke nødvendigvis å stå sammen med et annet morfem. Et eksempel på dette er ordet *klikk*, som gir mening i seg selv og kun består av ett morfem: Det leksikalske morfemet *klikk*. Dette gjelder ikke for morfem med grammatisk betydning. Disse må knyttes til et morfem med leksikalsk betydning (Berg, 2019, s. 72). Hvis man for eksempel tar for seg ordet *boka*, kan man dele ordet inn i morfemene *bok* + *a*. *Bok* har leksikalsk betydning og gir mening selv uten *-a*-endelsen, mens *-a* ikke har noen selvstendig mening som frittstående element. *-a* gir i stedet ordet en annen grammatisk betydning, nemlig bestemt form entall, ettersom denne endelsen gjør at man skjønner at det er snakk om en kjent størrelse: Den spesifikke *boka*. Det er morfem med leksikalsk betydning som kalles *rota* i et ord. For å påvise hvorvidt flertalls-*s* brukes som et produktivt grammatisk morfem i norsk, må man derfor undersøke om *-s*-en er en del av *rota* eller ikke.

Aasta Stene undersøkte ord med *-s*-endelsen allerede i 1945 (s. 158, henvisning i Sunde, 2018, s. 102). Hun undersøkte ord som Graedler og Johansson (2002, s. 192) i seinere tid har omtalt som «klips-ord» - en gruppe ord som inkluderer blant annet *jeans*, *leggings*, *longs*, *caps* og *pins*. Flere av disse lånordene er faste flertallsord i kildespråket engelsk, og de har derfor ikke hatt noen entallsform opprinnelig. Da Stene gjorde sine undersøkelser, konkluderte hun derfor med at flertallsmarkøren måtte analyseres som en del av *rota* til ordet (1945, s. 158, henvisning i Sunde, 2018, s. 102), siden *-s*-endelsen for disse ordene ikke kommuniserer at det er snakk om flere enheter, da den også brukes om for eksempel *én leggings*. For å undersøke om dette også er tilfellet for substantivene som undersøkes i denne oppgaven, vil jeg analysere utvalgte ords morfologiske strukturer basert på hvordan de bøyes i norske ordbøker.

3.1.2 Analyse av *kids* og *klikks*

Flere av søkeordene som er listet opp i *Vedlegg 1* blir bøyd med flertalls-*s* i ordbøkene Det Norske Akademis Ordbok (NAOB) og Bokmålsordboka. Substantivene man (per dags dato) finner med flertallsmarkøren *-s* i NAOB er, i alfabetisk rekkefølge: *chicks*, *facts*, *fans*, *flyers*, *funfacts*, *guts*, *guys* (selve ordet *guys* finner man ikke alene, men ordet *bad guy* blir bøyd *bad guys* i flertall), *hangups*, *hooligans*, *items*, *kids*, *likes*, *pads* og *tweets*. I Bokmålsordboka er det kun for ordene *facts* og *fans* som får flertalls-*s*. Felles for alle disse ordene er at de er lånord som har blitt lånt inn i norsk. Selv om ordenes etymologiske opprinnelse ikke nødvendigvis er engelsk, har alle disse ordene den samme skrivemåten på engelsk. Det er også nærliggende å tro at språkbrukere forbinder disse ordene med engelsk, og at dette er årsaken til at ordene har flertallsmarkøren *-s* i ordbøkene, slik Graedler og Johansson konkluderte med (2002).

Tar man for seg ordet *kid*, vil dette ifølge NAOB bøyes på følgende måte i ubestemt form entall og flertall: *en kid – kids*. Mens *kid* kun består av rota *kid*, består *kids* i ubestemt form flertall av de to morfemene *kid + s*, hvor *+s* fungerer som en flertallsmarkør. Den morfologiske trestrukturen til *kid* og *kids* vil derfor se slik ut:

Figur 5: Morfologisk analyse av *kid* og *kids*.

Siden ordet *kid* er i entallsform, vil det ikke skilles ut noe bøyingsuffix. For *kids* i (2) blir *+s* skilt ut fra ordformen, ettersom denne fungerer som et bøyingsaffiks.

Dersom det er slik at *-s* i *kids* markerer flertall slik NAOB oppgir, må det være slik at entallsformen *kid* blir brukt når det er snakk om *én kid*. For å undersøke om dette faktisk er tilfellet, har jeg gjort søk i Atekst etter ordet *kid* for å kartlegge hvorvidt dette ordet brukes uten *-s*-endelse, for å kunne avgjøre hvorvidt dette ordet burde klassifiseres som et klips-ord eller ikke. Søket ga hele 49 095 treff, og jeg har derfor manuelt gått gjennom de 200 første treffene, for deretter å gjøre den samme utregningen som ved tidligere korpussøk. Resultatene er framstilt i *Tabell 8* under:

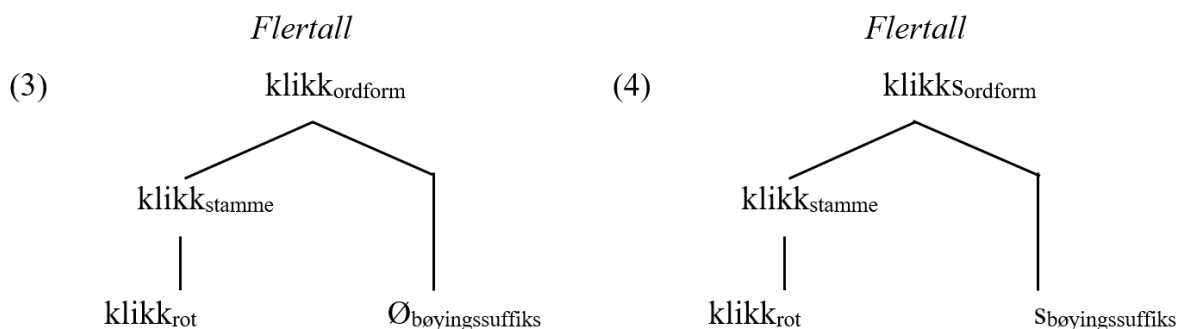
	Antall treff i Atekst:	Antall reelle treff av første 200:	Prosent:	Antall treff i korpus basert på prosent:
<i>kid</i>	49095	3	1,5	736

Tabell 8: Antall forekomster av *kid* i Atekst.

Etter å ha luket ut alle engelske treff, alle treff på KID-nummer, interiørbutikken Kid og lignende, satt jeg igjen med kun 3 reelle forekomster av *kid* i ubestemt form entall blant de 200 første treffene i Atekst. Dette lave antallet kan tyde på at ordet *kid* ikke blir brukt særlig frekvent, spesielt sammenlignet med *kids*, som hadde til sammen 20 reelle forekomster blant de 200 første treffene (se Tabell 4). Siden jeg likevel tross alt har funnet eksempler av *kid* i ubestemt form entall, gir det grunn til å tro at for enkelte språkbrukere i dag vil Stenes analyse av *-s* som en del av rota ikke lenger gjelder.

Siden *kids* er et engelsk lånord, kan dette begrunne hvorfor den engelske flertallsmarkøren benyttes for å markere flertallsformen. Jeg vil derfor også analysere et av søkeordene som lenge har blitt brukt i norsk uten at *-s* nødvendigvis har blitt benyttet for å markere flertallsformen. *Klikks* er et slikt ord. *Klikks* er blant ordene som også Sunde (2018) fant belegg for med flertalls-*s*. Hun beskriver hvordan ord som *klikk* og *klipp* ligner de engelske ordene *click* og *clip*, noe som kan trigge bruken av flertalls-*s* for norske språkbrukere for disse ordene. I det som følger vil jeg ta for meg *klikk* som et eksempel for å undersøke hvorvidt flertallsformene *klikk* (med norsk bøyning) og *klikks* (med engelsk bøyning) kan sies å være dubletter, da *klikk* er et veletablert ord i norsk, som tidligere kun ble bøyd ved hjelp av flertallsmarkøren +Ø – i likhet med en rekke andre substantiver. +Ø er en måte å notere et tegn for et morfem uten synlig eller hørlig realisering, og tegnet blir ofte brukt for å illustrere at et ord er bøyd uten bruk av bøyingsuffixs (Berg, 2019, s. 84).

Nedenfor har jeg lagd to trestrukturer som viser den morfologiske analysen av *klikk* og *klikks* - begge i ubestemt form flertall. Mens *klikk* består av morfemene *klikk* og nullmorfemet + Ø, består *klikks* av morfemene *klikk* + *s*, slik det er illustrert i (3) og (4).

Figur 6: Morfologisk analyse av flertallsformene klikk og klikks.

(3) viser flertallsformen for *klikk* slik det er oppgitt i Det Norske Akademis Ordbok, mens (4) viser flertalls-*s*-ens funksjon i ordet *klikks*. Dersom det er slik at flertallsformene *klikk* og *klikks* har den samme semantiske betydningen og brukes i akkurat de samme situasjonene, kan det hende vi står ovenfor et nytt par morfologiske dubletter, nemlig flertallssuffiksene +Ø og +*s*.

3.1.3 Dubletter

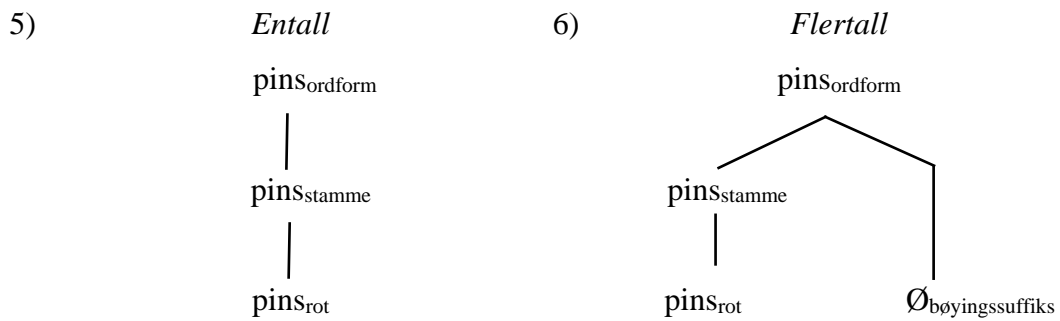
Leksikalske dubletter kan defineres som forekomster av to eller flere ulike ordformer som opprinnelig stammer fra det samme ordet, og som eksisterer i det samme språket samtidig (Sesterhenn, 2011, s. 3). Disse ordene deler det samme opphavet, men gjennom tiden har de hatt en ulik utvikling. Sesterhenn (2011) skriver at utviklingen kan ha ført til at det ikke lenger er mulig å se at ordene har det samme opphavet, mens det i andre tilfeller er svært tydelig. Noen språkbrukere har også mulighet til å velge mellom ulike variasjoner på morfologisk nivå. Morfologiske dubletter er nemlig når to eller flere morfemer er tilgjengelig i et leksems bøyingsystem. Disse finnes det ikke særlig mange av, og de regnes også ofte som diakront ustabile - altså at de gjerne ikke er særlig stabile over tid (Fehring, 2004, s. 286). Selv om det finnes tilfeller av dubletter som har sameksistert i flere århundrer, regnes det gjerne kun som et spørsmål om tid før én av ordformene vinner terreng helt og holdent - noe som fører til at den andre elimineres (Fehring, 2004, s. 286). Det er flere forklaringer på hvorfor dubletter med den samme funksjonelle ekvivalensen ikke eksisterer i det samme språket over tid, slik som at den ene varianten synes å «blokkere» den andre forekomsten. Dette gjelder riktignok ikke i tilfeller hvor dublettene har en ulik funksjon, slik som for eksempel ulik semantisk mening, altså en annen betydning (Fehring, 2004, s. 286). Dersom man med utgangspunkt i eksempler hentet fra korpusundersøkelsen kan konkludere med at flertalls-*s* blir brukt produktivt i norsk i dag, og dersom denne flertallsmarkøren innehar den samme semantiske betydningen som andre flertallsmarkører, kan det også se ut til at man nå har et nytt sett morfologiske dubletter i norsk.

Da Graedler og Johansson (2002) gjennomførte sine undersøkelser, konkluderte de med at flertalls-*s* kun ble brukt som et humoristisk element. Dersom det fortsatt er slik at flertalls-*s* kan sies å være humoristisk ladet, vil flertalls-*s* og andre flertallsmarkører i realiteten ha ulik semantisk verdi. Men slik eksemplene i 3.2.1 viser, er det ikke nødvendigvis slik at flertalls-*s* kun brukes i slike situasjoner. Dersom det ikke er slik at flertalls-*s* kun brukes av språkbrukere med humoristiske intensjoner, men heller på lik linje med andre former for flertallsmarkører, slik som + Ø, kan man argumentere for at den tidligere semantiske ulikheten ikke lenger er til stede, og at vi da står ovenfor morfologiske dubletter for en rekke norske substantiver hos en hel del språkbrukere, slik som for *klikk* og *klikks*. At dette kun gjelder for en del språkbrukere, og ikke alle, handler om at ikke alle norsktalende har flertallsmarkøren -*s* som en del av sitt produktive repertoar.

3.1.4 Fra *pins* til *pin*

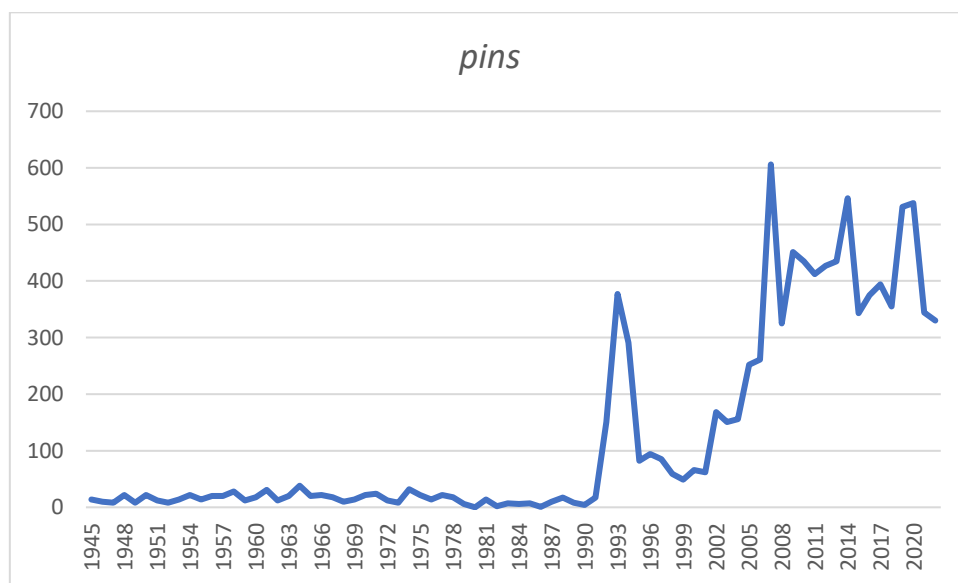
Da Stene analyserte ord med -*s*-endelse var det riktignok ikke ord som *kids* som ble analysert, men «klips-ord» hvor -*s*-en ikke tilføyer flertallsbetydning til ordet slik som et grammatisk morfem gjør, og slik som -*s*-en opprinnelig gjorde kildespråket til klips-ordene. Søker man for eksempel opp ordet *pins* i Bokmålsordboka, får man opp at ordet bøyes på denne måten i ubestemt form entall og flertall: *en pins – pins/pinser* (Bokmålsordboka, 2023). Den alternative skrivemåten *pinser* underbygger også Stenes analyse av flertalls-*s*-en som en del av rota, ettersom denne varianten har det grammatiske morfemet -*er*, som tilføyer flertallsbetydning til rota *pins*. Det er likevel den andre flertallsvarianten jeg vil ta for meg videre i oppgaven, altså varianten hvor flertallsmarkeringen ikke blir realisert, for å kunne sammenligne de morfologiske analysene til klips-ord med analysen av ord hvor flertallsmarkeringen blir realisert gjennom -*s*.

Ordet *pins* skrives nøyaktig likt i ubestemt form entall og flertall ifølge Bokmålsordboka. Selv om rota er den samme i begge ordformene, er den morfologiske analysen av de to ordene likevel ulike. Mens *pins* i ubestemt form entall kun består av det leksikalske morfemet *pins*, består *pins* i ubestemt form flertall også av nullendingen +Ø. Den grafiske framstillingen av trestrukturene til de to morfologiske analysene, vil derfor heller ikke se likedan ut, da +Ø fungerer som en hvilken som helst annen allomorf som viser ordets flertallsendelse, slik som man kan se i (3) og (4) nedenfor i *Figur 7*:

Figur 7: Morfologisk analyse av pins i entall og flertall.

I motsetning til *kids* i (2) blir ikke *-s*-endelsen i flertallsformen *pins* i (4) skilt ut av ordforma, ettersom denne ikke markerer flertall. Dersom det var flertallsformen *pinser* som ble analysert i (4), ville det grammatiske morfemet *+er* være plassert der hvor man i (4) finner nullmorfemet *+Ø*. Ved å undersøke forekomster av *pins* i Atekst, ser man at ordet ble brukt allerede da Stene gjorde sine undersøkelser, men at det hadde en bratt økning på begynnelsen av 90-tallet i forbindelse med OL, da alle skulle samle på pins(er).

Figur 8: Forekomster av pins i Atekst.

Siden det så langt i analysen kan se ut til at noen språkbrukere i en del tilfeller markerer substantivers flertall produktivt ved bruk av flertalls-*s*, vil det være interessant å undersøke hvorvidt dette påvirker de typiske klips-ordene. På bakgrunn av en hypotese om at *-s*-endelsen i klips-ord kan bli tolket som en flertallsmarkør, har jeg søkt i Atekst for å undersøke om ordene *cap* og *pin* blir brukt i stedet for *caps* og *pins* når det er snakk om én enhet. Dersom *-s*-endelsen blir sterkt forbundet med flertall av språkbrukere, er det mulig at det har skjedd en reanalyse av disse ordene fra *pins* – *pinser* og *caps* – *capser* til *pin* – *pins* og *cap* – *caps*.

Søket ga over 20 000 treff for hvert av ordene, men ettersom det også ga treff for bruk av ordene i engelske tekster, samt treff for blant annet «PIN-kode» og andre lignende feilkilder, var det også denne gangen nødvendig å foreta en manuell gjennomgang av de 200 første treffene. For *pin* viste det seg av 17 av de 200 første treffene var reelle treff, mens det for *cap* var 10 av 200 reelle treff. Dette tilsvarer henholdsvis 8,5 % og 5 % av de 200 første treffene, slik det er framstilt i *Tabell 9*.

	Antall treff i Atekst:	Antall reelle treff av første 200:	Prosent:	Antall treff i korpus basert på prosent:
<i>pin</i>	23 514	17	8,5	1999
<i>cap</i>	20 356	10	5	1018

Tabell 9: Antall treff for pin og cap i Atekst.

Tallene i kolonnen «Antall treff med utgangspunkt i prosent», er regnet ut på samme måte som det ble gjort i korpusanalysen: Prosentandelen med reelle forekomster i de 200 første treffene ble brukt for å regne ut hvor mange forekomster det vil være samlet sett – dersom andelen er like stor i hele korpuset. Tallet har deretter blitt rundet opp til nærmeste hele tall. I denne sammenhengen stiller jeg meg riktignok kritisk til å bruke tallene i sistnevnte kolonne, ettersom det er nærliggende å anta at forekomstene av *pin* og *cap* har økt de siste årene, samtidig som også bruken av *-s* som flertallsmarkør har økt. På grunn av den høye prosentandelen av ikke-reelle treff i søkene, er det derfor vanskelig å si noe om hvor mange reelle forekomster det faktisk finnes i Atekst, uten å foreta en manuell gjennomgang av alle treffene. I denne sammenhengen er det riktignok ikke antallet treff som er det aller viktigste – det mest interessante er at det nettopp finnes treff. Nedenfor har jeg listet opp noen eksempler av bruk av både *cap* og *pin*:

Iført en signert Paris Saint-Germain-cap, en gave fra Kylian Mbappé (Sørzdahl, 2022).

I 2018 besøkte han Trump i Det hvite hus, ikledd en rød Trump-cap (Skjeseth, 2022).

Vedum har brukt Nato-pins på jakkeslaget siden Russland invaderte Ukraina i fjor, sammen med en pin med det norske flagget (Gilbrant & Suvatne, 2023).

Alle de reelle forekomstene i gjennomgangen av de 200 første treffene, viser at det har skjedd en endring i bøyingsystemet for ordene som tidligere kunne defineres som «klips-ord». Eksempelene viser at *-s* av noen språkbrukere blir forbundet med flertallsbetydning såpass sterkt at de velger å unnlate å ta i bruk *-s*-en når det er snakk om bare én caps eller én pins.

Det siste eksempelutdraget er ekstra interessant å undersøke, ettersom journalistene i denne saken har brukt både *pins* og *pin* om hverandre. Dette blir gjort gjennom hele artikkelen, noe som gjør det sannsynlig at det ikke er snakk om en feilstavelse i eksemplet over. I denne teksten kan det virke som om ordene *pins* og *pin* har akkurat den samme semantiske verdien – altså at de betyr akkurat det samme, i tillegg til at de brukes i akkurat de samme tilfellene. På bakgrunn av dette eksemplet og på grunn av forekomstene i av *pin* i Atekst ellers, kan det se ut til at ordene *pins* og *pin* fungerer som dubletter for en gruppe språkbrukere. Det samme kan en hevde for paret *cap* og *caps*. Fra å analyseres som *en caps – flere capser* eller *en caps flere caps*, har flere reanalysert ordet som *en cap – flere caps*. Samtidig må en anta at mange språkbrukere bruker begge bøyingskjemaene om hverandre. I den grad de gjenspeiler den samme semantiske verdien, kan det derfor se ut til at disse er dubletter for en gruppe språkbrukere.

3.2 Norge som et flerspråklig språksamfunn

Flertallsformer som *klipp* og *klippes* ser dermed ut til å kunne fungere som dubletter for en gruppe språkbrukere. Samtidig avsløres flertalls-*s*-ens status som bøyingsaffiks gjennom at ord som *caps* og *pins* ikke lenger tolkes som entall, men som flertall av en hel del språkbrukere. Grunnen er sannsynligvis at *-s*-en forbindes med flertall i såpass stor grad at språkbrukere heller begynner å bruke ordene *cap* og *pin* som entallsform. Denne nye tendensen underbygger teorien om at flertalls-*s* har blitt, eller er i ferd med å bli, en produktiv flertallsallomorf i norsk. Om vi dermed har attestert at det har skjedd et morfologisk lån i norsk, må det norske språksamfunnet regnes som svært flerspråklig, siden blant annet Gardani (2018) skriver at lån av morfologiske mønstre og formativer utelukkende oppstår i språksamfunn som er sterkt preget av tospråkighet. En kan derfor stille spørsmål ved om dette egentlig er tilfellet i norsk.

I Norge har engelsk vært et skolefag for alle elever siden 1969, men det var først i 1997 at dette ble et obligatorisk fag for barn allerede på 1. trinn i barneskolen (Bjørke & Myklevold, 2018). Gjennom ti år med engelskundervisning, skal barna blant annet kunne uttrykke seg tilpasset både formål, mottaker og situasjon, ved hjelp av et variert ordforråd og idiomatiske uttrykk (Kunnskapsdepartementet, 2019). Etter endt grunnskole skal barna med andre ord snakke engelsk flytende. Det er riktignok ikke bare på skolen barna lærer engelsk. Engelsk har en stor og viktig plass i det norske språksamfunnet, noe som gjør at barn og ungdommer i Norge daglig er omringet av det engelske språket – gjennom både skriftlige og audiovisuelle medier, blant annet innen populærkulturen. Gjennom ulike fritidsaktiviteter, slik som dataspill (også kjent som gaming), blir barn og ungdom også introdusert for en rekke engelske ord og uttrykk (Kristoffersen & Sunde, 2018, s. 5). Sammen med den obligatoriske engelskopplæringen i

skolen, kan dette føre til at barn og ungdom i Norge får svært gode engelskkunnskaper relativt tidlig i livet, noe som igjen fører til at engelsk ikke nødvendigvis blir regnet som et fremmedspråk, men heller et andrespråk. Dette kan både påvirke graden av lån fra engelsk til norsk (Kristoffersen & Sunde, 2018, s. 5).

Én av årsakene til at barn og ungdommers interesse for blant annet dataspill kan føre til økt grad av engelske lånord i norsk, er, som nevnt tidligere, for å fylle begrepsmessige hull i det norske språket (Sunde, 2016, s. 147). I sin analyse av språket i det norske Counter-Strike-samfunnet (dataspillet *Counter-Strike: Global Offensive*), argumenterer Sunde også for at spillernes motivasjon til å bruke engelske ord og uttrykk også kan være motivert av «et ønske om å identifisere seg med og uttrykke tilhørighet til det globale Counter-Strike-samfunnet», noe som illustreres av setninger som «Jeg kan *flashe* hvis du *peeker*» (2016, s. 133).

3.3 Toleranseprinsippet

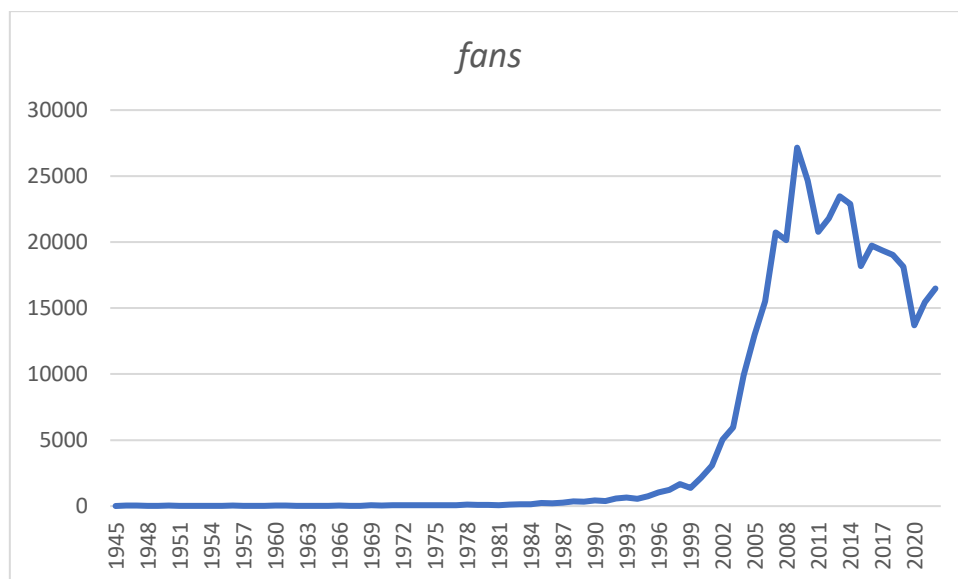
En stor andel av søkeordene som ble undersøkt i metodekapitlet er engelske lånord. Sundes undersøkelser viser at nettopp den engelske flertallsmarkøren *-s* kan se ut til å være foretrukket når man skal markere ubestemt form flertall for engelske substantiv (Sunde, 2016, s. 144). For barn og ungdom som i stor grad har vokst opp omgitt av denne gruppen engelske lånord, ofte ledsaget av flertallsmarkøren *-s*, kan dette ha ført til at den yngre generasjonen har et annet forhold til bruken av flertalls-*s* sammenlignet med eldre generasjoner.

Alle språk har grammatiske overordnede regler, og alle språk har unntak fra disse reglene (Yang, 2016, s. 2). Yang (2016) forklarer det faktum at menneskene evner å holde styr på all informasjon om både regler og unntak i språk ved hjelp av *The Tolerance Principle* - eller toleranseprinsippet. Toleranseprinsippet handler om at det finnes to ulike måter å organisere språk på i hjernen: Enten kan man lagre informasjon om hvert enkelt ord hver for seg, eller man kan lagre generalisert informasjon som gjelder for flere ord. Yangs hypotese handler om at i tilfeller hvor det vil være mest effektivt å lagre generalisert informasjon, vil, særlig barn, gjøre dette i stedet for å organisere informasjon om ordene hver for seg (2016). Dette betyr at hjernen tåler en viss mengde unntak uten at den nødvendigvis lagrer informasjonen om unntakene som en generalisert regel. Dersom mengden unntak blir stor nok, kan barna nå et slags knekkpunkt hvor det kognitivt sett er mer effektivt å heller lagre informasjonen som en regel i stedet for å behandle alle ordene som enkelttilfeller som skiller seg fra hovedregelen (Yang, 2016, s. 64). I tilfeller hvor dette skjer, vil de nye grammatiske reglene som gjelder for unntakene lagres som en produktiv regel, som i teorien kan brukes i møte med nye ord som ligner på de som regelen

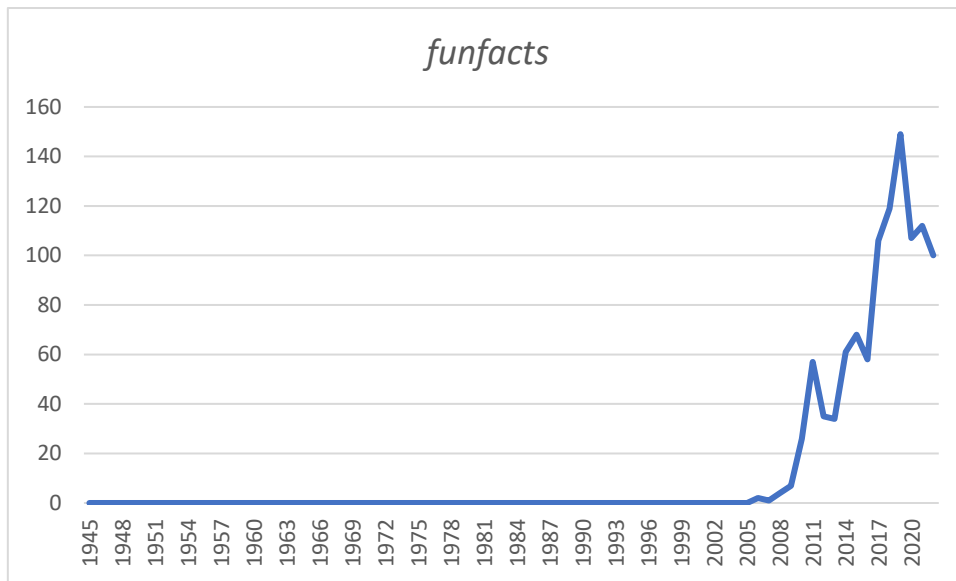
gjelder for. Slik kan barn muligens ha en hovedregel for å bøye verb (kaste-kasta), og en underregel for sterke verb (sitte-satt). Dersom et nytt ord ligner nok på gruppen underregelen gjelder for, kan barnet komme på å bøye verbet sterkt (tisse-tass), på samme måte som barn kan finne på å bøye sterke verb svakt, som i «Vi gådde til barnehagen», hvor barnet også har gjort en generalisering som ikke stemmer overens med voksenspråket (Eide, 2019, s. 24).

Store deler av ordene jeg søkte etter i korpundersøkelsen blir regelmessig blir bøyd i ubestemt form flertall ved bruk av den engelske flertallsmarkøren *-s*, fremfor at språkbrukerne tar i bruk overordnede regler fra standardspråket. Selv om en stor del av søkeordene er engelske lånord, er også en del av ordene veletablerte ord som i årevis har blitt bøyd på andre måter, slik som ved bruk av + Ø i norsk. Bruker man Yangs teori om toleranseprinsippet (2016), kan endringen i det norske bøyingsystemet forklares gjennom at en del unge språkbrukere har nok engelske lånord som en del av sitt produktive repertoar til å lage en egen bøyingsregel for disse ordene. Mengden unntak fra hovedregelen vil med andre ord bli så stor at de ikke lenger behandles som enkelttilfeller i hjernen, og regelen om at *-s* kan brukes for å kommunisere at det er snakk om flere enheter av noe, blir en produktiv underregel. For denne gruppen vil flertalls-*s* dermed fungere som et produktivt morfologisk flertallsformativ i norsk.

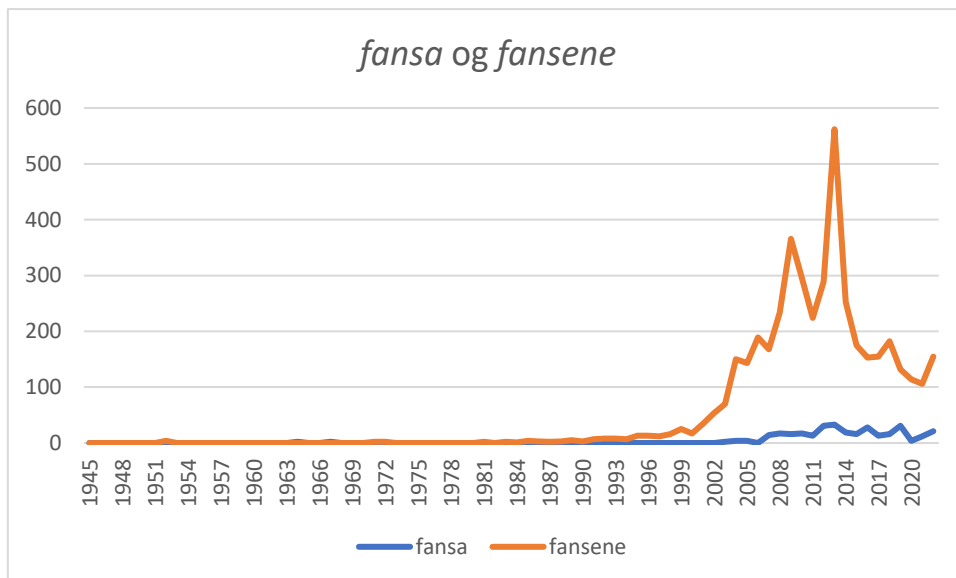
For å undersøke hvorvidt dette kan være tilfellet for norske språkbrukere, vil jeg benytte meg av noen grafiske fremstillinger av søkeordenes frekvens i Atekst sin database i perioden 1945 til 2022.

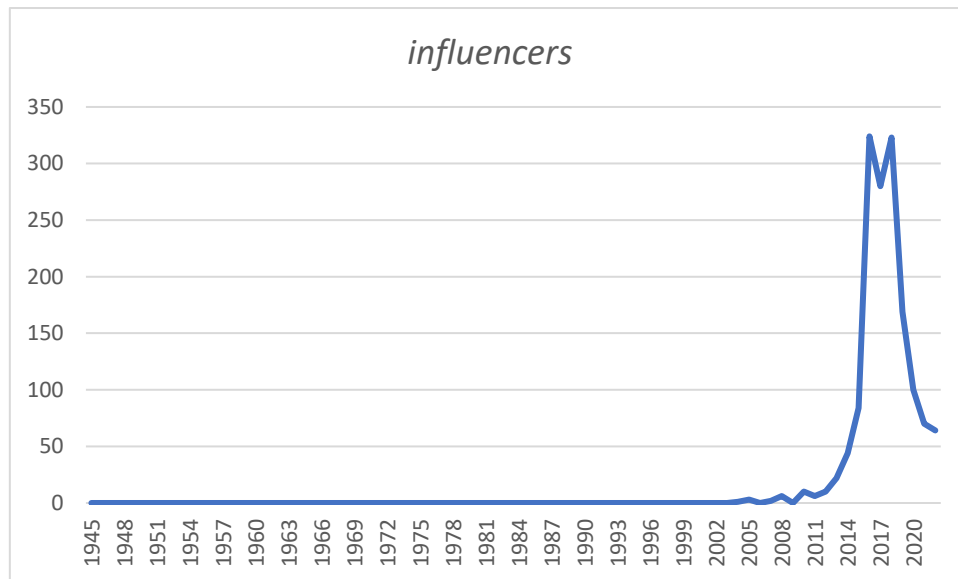
Figur 9: Forekomster av fans i Atekst.

Figur 10: Forekomster av funfacts i Atekst

Figur 11: Forekomster av fansa og fansene i Atekst.

Figur 12: Forekomster av influencers i Atekst.

Slik tabellene viser, er både *-s* som markør av ubestemt form flertall og *-sene* og *-sa* som markør for bestemt form flertall, et relativt nytt fenomen i norsk (se også *Figur 4* for forekomster av *likes* i Atekst). Da Stene gjorde sine undersøkelser på 1940-tallet, er det slettes ikke noe rart at flertalls-*s*-en som bøyingsaffiks ikke ble undersøkt – den kom jo ikke inn i norsk før mange tiår seinere. Da Graedler og Johansson (2002) gjorde sine undersøkelser på slutten av 1990-tallet og starten av 2000-tallet, hadde heller ikke den voldsomme økningen i bruk av flertalls-*s* i norsk begynt enda, men som da var i sin spede oppstart.

At disse ordene har hatt den samme typen utvikling i norsk, altså at de har hatt en enorm vekst i bruken det siste tiåret, betyr at barn og ungdom i Norge har møtt dette flertallssuffikset i mye større grad enn tidligere. Siden økningen av bruken av flertalls-*s* har skjedd for en rekke substantiver samtidig, vil dette kunne underbygge argumentet for at barn og ungdom har nådd et «knekkpunkt» hvor *-s* som et norsk bøyingsuffiks blir en egen underregel, fremfor å opptre som unntak av hovedregelen. Når det da blir tatt inn nye engelske lånord i framtiden, vil det være nærliggende for denne gruppen språkbrukere å benytte seg av flertalls-*s* for å markere ubestemt form flertall, siden lånordene har såpass mye til felles med de andre substantivene som denne regelen allerede gjelder for.

Toleranseprinsippet kan også brukes som en mulig forklaring på hvorfor flere også sier *cap* og *pin*. *-s* blir i økende grad forbundet med reell markering av flertall, noe som gjør at *-s* i ordene *caps* og *pins* reanalyseres til å markere flertall. De som har «lagret» denne grammatiske regelen hvor *-s* markerer flertall, kan derfor i stedet benytte seg av ordene *cap* og *pin* i ubestemt form entall. Dette betyr riktignok ikke at denne gruppen språkbrukere aldri bruker *-s*-endelsen, altså

å si *caps* og *pins*, ettersom disse kan fungere som dubletter som eksisterer side om side hos den samme språkbrukeren. Det er heller ingen regel om at språkbrukerne som bruker ordet *likes* aldri vil finne på å bruke *likerklikk*, men slik som den lille akseptabilitetstesten viser (se 2.9), var det nettopp ordet *likes* som ble brukt av disse informantene for å beskrive hva det kalles dersom flere dobbeltklikker på et Instagram-bilde.

3.4 Normering og purisme

Selv om mange språkbrukere tar i bruk det samme lånordet, er det ikke slik at det bestemte lånordet nødvendigvis blir en del av standardspråket av den grunn. Standardspråk kan defineres som «en varietet som har status som fellesnorm for et større språkfelleskap, ofte et helt land, og som derfor får gyldighet som rettesnor og sammenligningsgrunnlag for all annen språkbruk i det aktuelle samfunnet» (Hårstad et al., 2021, s. 60). I norsk bestemmes dette blant annet av normeringsinstansen Språkrådet, som er «statens forvaltningsorgan i språkspørsmål og følger opp den norske språkpolitikken på oppdrag fra Kultur- og likestillingsdepartementet» (Språkrådet, 2008). Som nevnt tidligere, finnes en rekke av søkeordene i NAOB, men bare to av ordene jeg har undersøkt i denne oppgaven finnes i *Bokmålsordboka* – ei ordbok som nettopp Språkrådet og Universitetet i Bergen står bak. Størsteparten av ordene finnes ikke i noen av de to ordbøkene – til tross for at korpusundersøkelsen viser til en rekke autentiske eksempler hvor flertalls-*s*-en markerer flertallsform for de aktuelle korpusene.

Sturla Berg-Olsen og Knut E. Karlsen har undersøkt forekomster av flertalls-*s* i *Bokmålsordboka* og *Nynorskordboka*. Der finner de drøyt 40 ord i *Bokmålsordboka* og rundt 30 ord i *Nynorskordboka* som bøyes på denne måten (2023). Om funnet, skriver de at «[n]yare normeringspraksis er jamt over avvisande til *s*-fleirtal trass i at slike former er ein del brukte både i tale og skrift» (Berg-Olsen & Karlsen, 2023). I 2019 vedtok nemlig Språkrådet at de tre substantivene *brownie*, *cookie* og *cupcake* skulle bøyes ved bruk av norske flertallsmarkeringer – ikke flertalls-*s*-en som blir brukt for å markere flertall i kildespråket Engelsk (Språkrådet, 2019, s. 5). Dersom man skriver at man skal *spise brownies*, benytter man seg altså ikke av den korrekte skrive- og bøyingsmåten, da den riktige skrivemåten er *brownier*. Ifølge NAOB, er begge disse formene korrekte, da de tillater både *-s* og *-er* som flertallssuffiks for ordene *brownie*, *cupcake* og *cookie*.

Fraværet av engelsk flertalls-*s* for en rekke engelske lånord i ordbøkene kan minne om den språkideologiske retningen *purisme*, hvor noen former for språkbruk blir ansett som grunnleggende «bedre, renere og mer ekte enn andre» (Hårstad et al., 2021, s. 45). Ut ifra et

raskt søk i Atekst, ser det ikke ut til at bøyingsformene som ifølge Språkrådet skal være den korrekte formen, er den formen som faktisk brukes av språkbrukere, da *brownier*, *cookier* og *cupcaker* har henholdsvis 6, 32 og 3 treff i mediearkivet. Til sammenligning har ordene *brownies*, *cookies* og *cupcakes* henholdsvis 4408, 10054 og 4901 treff i Atekst.

Dette betyr riktignok ikke at språkbrukere ikke benytter seg av den engelske bøyingsformen når de skriver eller snakker, men at Språkrådet, som er statens forvaltningsorgan for det norske språket, vurderer dette som ukorrekt bøyning av lånordene. På samme måte er flertallsforma *likes* et ord som *Bokmålsordboka* ikke innehar i søkesystemet sitt, men det betyr ikke automatisk at språkbrukere ikke benytter seg av denne formen, jf. den lille akseptabilitetstesten (se 2.9). Dette betyr i stedet at normen ikke gjenspeiler den faktiske bruken, men heller må tolkes som et forsøk på å demme opp for bruken av flertalls-*s* som norsk bøyingsmorfem. Den nære framtiden vil vise hvorvidt dette vil lykkes, eller om dette slaget i realiteten allerede er tapt.

3.5 Individuelle valg til samfunnsnivå

Hvordan språket endrer seg, avhenger av tusenvis av små valg språkbrukere tar hver eneste dag – enten bevisst eller ubevisst. Som nevnt i innledningskapitlet (1.3) kan man dele inn det språklige repertoaret i to ulike deler: Språket vi *braker* og språket vi *forstår*. Eide (2022) kaller dette for det *produktive* og det *reseptive repertoaret*. At man forstår at en samtalepartner snakker om flere klikk ved å benytte seg av formen *klikks*, eller at man forstår hva *likes* betyr, selv om man selv benytter seg av ordet *likerklikk* for det samme fenomenet, betyr at flertalls-*s*-en er en del av ens reseptive repertoar, men dersom man benytter seg av formen selv, er det en del av ens produktive repertoar. Norske språkbrukeres store engelskspråklige kunnskaper vil også kunne påvirke forståelsen av -*s* som flertallsmarkør, ettersom dette suffikset er standard flertallsmarkør i engelsk.

Eide har lagd en modell som viser hvordan språklig input fra ulike hold er med på å forme barns produktive repertoar (eksemplet handler om Maria, ei seks år gammel jente som bor i Trondheim):

Figur 13: Produktivt og reseptivt repertoar (Eide, 2022, s. 388).

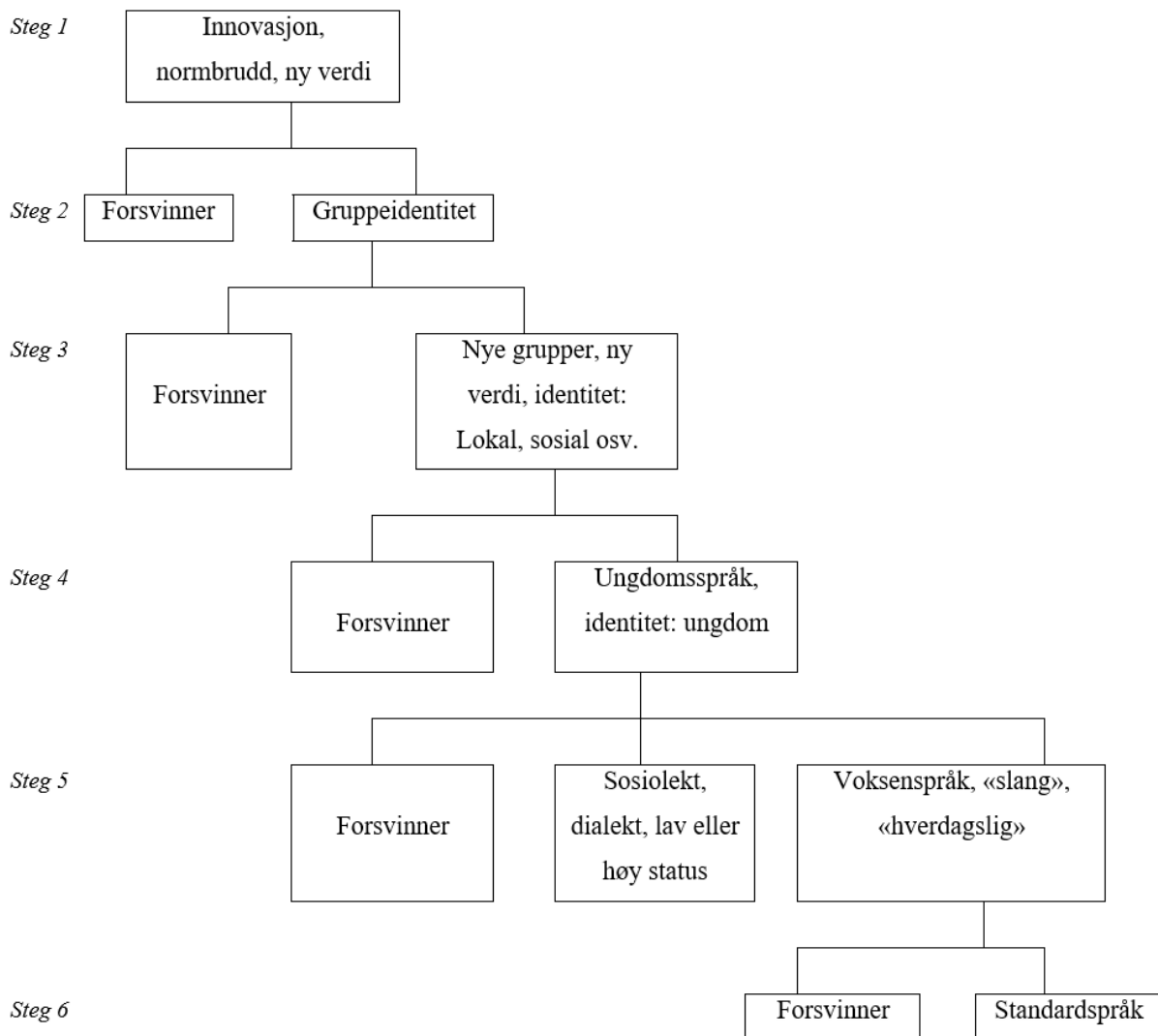
Mens den mørkeblå bobla består av alle språk og dialekter barnet forstår, består den lyseblå bobla av språktrekkene barnet selv benytter seg av. Hva som inngår i den lyseblå bobla vil endre seg etter hvem barnet snakker med (Eide, 2022, s. 389).

Dersom en språkbruker har flertallsmarkøren *-s* som en del av sitt produktive repertoar, betyr derfor ikke dette at språkbrukeren vil benytte seg av flertalls-*s*-en i alle situasjoner, da dette kan endre seg, blant annet ut fra språkteorier om konvergering og divergering. Én språkbrukers produktive repertoar kan derfor påvirke en annens produktive repertoar. La oss si at en person, Ragnhild, produktivt markerer flertall for en rekke substantiver ved bruk av flertalls-*s*. Dette er noe en annen språkbruker, la oss kalle denne personen Ingrid, legger merke til. Siden Ingrid synes at Ragnhild er skikkelig kul, vil hun kommunisere overfor andre at hun identifiserer seg med det samme som Ragnhild identifiserer seg med. For å gjøre dette, begynner også Ingrid – bevisst eller ubevisst – etter hvert å benytte seg av flertallsmarkøren *-s*.

Årsaken til at Ingrid gjør dette, er fordi det ikke bare er ordenes semantiske mening som kommuniseres i interaksjon med andre mennesker – man kommuniserer også sosial mening. Hårstad et al. definerer språkets indeksikalitet som «språkets sosiale betydningspotensial» (2021, s. 37). En språkbruker tilegner seg ikke bare kunnskap om hva ordene betyr i språktilegnelsesprosesser, men man tilegner seg også kunnskap om hvordan språket vi bruker kan gi samtalepartneren informasjon om seg selv. Det at andre språkbrukere oppfatter et nytt språktrekk, en innovasjon, som attraktivt å ta i bruk, er avgjørende dersom innovasjonen skal føre til en språkendring som potensielt kan bli en del av standardspråket. Slik som det ble diskutert i 3.4, er det altså ikke gitt at en innovasjon fører til en endring i standardspråket.

At «ungdomsspråket» har en tendens til å bli vurdert til å være mindre korrekt enn «det riktige språket», er ikke nytt. Måten ungdommene snakker «nå for tiden» har alltid vært verre enn tidligere – uavhengig av når «nå for tiden» er (Kotsinas, 1994, s. 11). Bakgrunnen for vurderingen av ungdomsspråket som «dårligere» enn «det egentlige språket», skyldes deres kreative språkbruk. Språket er kontinuerlig i endring, og i denne endringsprosessen spiller ungdommenes nyskapelser en viktig rolle, ettersom ungdommenes slang, eller innovasjoner, potensielt kan bli en del av standardspråket (Kotsinas, 1994, s. 169).

Kotsinas deler språkendringer inn i tre ledd: *Innovasjon, spredning og etablering* (1994, s. 169). Disse tre leddene omhandler prosessen fra et ord eller en konstruksjon blir til og hvordan det spres og får fotfeste i språket, til hvordan det på sikt *kan* bli en del av standardspråket – dersom språkbrukerne oppfatter det som attraktivt å benytte seg av innovasjonen (Kotsinas, 1994, s. 172). Basert på dette, har Kotsinas lagd en modell for hvordan en innovasjon potensielt kan gå gjennom ulike stadier i utviklingen for å gradvis bli en mer permanent del av språket:

Figur 14: Hypotetisk modell av språkendring (Kotsinas, 1994, s. 172, mine oversettelinger)

Slik modellen viser, er det første steget mot en språkforandring en innovasjon. En endring av et slag må til – uansett om dette er en bevisst eller ubevisst endring hos språkbrukeren. Uansett hva som er årsaken til innovasjonen, signaliserer en språkendring et normbrudd, enten det er standardspråket normer, eller normer i språkvarieteteten som benyttes av talerens egen gruppe (Kotsinas, 1994, s. 170). Et normbrudd kan derfor være et redskap for å blant annet signalisere holdninger eller å understreke utsagn (Kotsinas, 1994, s. 170). Dette skyldes at ordene og de språklige variablene vi benytter oss av, ikke bare kommuniserer semantisk betydning – språkhandlingene våre reflekterer også hvordan vi identifiserer oss. Hvordan man uttrykker seg vil derfor kunne gi samtalepartneren noen holdepunkter for å dra antakelser om «hvem en opplever at en er, hvem en identifiserer seg med eller ønsker å bli identifisert med» (Hårstad et al, 2021, s. 38). Hvis innovasjonen videre blir oppfattet som attraktiv å ta i bruk av den sosiale gruppen til innovatøren, kan den videre bli en markør for en gruppeidentitet. Selv om

innovasjonen kan forsvinne, er det en mulighet for at den også blir tatt opp av en annen gruppe, hvor den på nytt vil få en nyhetsverdi (Kotsinas, 1994, s. 174). Dersom innovasjonen, som eksempelvis kan være et nytt ord, en ny uttalevariant eller en ny bøyingsform, blir en slags samhörighetsmarkør for den bestemte sosiale gruppen, kan den språklige innovasjonen kommunisere gruppens identitet, noe som kan føre til at innovasjonen i mindre grad enn tidligere oppleves som et normbrudd (Kotsinas, 1994, s. 174).

3.6 Spredning av flertalls-s til andre grupper

Det er utfordrende å skulle gi et svar på hvorfor et bestemt språktrekk har spredd seg. Dersom det ikke hadde vært mulig å produsere flertallsformer for norske substantiver, ville flertalls-s kunne gi en ny funksjon i mottakerspråket norsk. Slik det ble etablert i forrige kapittel, har norske substantiver et bøyingsmønster som inkluderer ubestemt form flertall, selv om det for en gruppe substantiver blir uttrykt gjennom +Ø. Flertalls-s bidrar derfor ikke med noe nytt i form av et nytt numerus-trekk. Likevel er dette en ny allomorf, samt en separat pluralisendelse. Dette bidrar i seg selv med noe nytt i språket, ettersom dette flertallssuffikset skiller seg fra de etablerte språkreglene og -normene i standardspråket

I 2002 skrev Graedler og Johansson at -s-endelsen i for eksempel *Tre Busserulls* og *Vazelina Bilopphøggers* trolig ville oppfattes som humoristisk eller ironisk (s. 196). Selv om flertalls-s ikke lenger kan sies å *kun* bli brukt i humoristiske sammenhenger, slik som i bokanmeldelsen (se 3.2.1) hvor forfatteren skrev at «Og for mange kan antallet likes eller swipes på Facebook og Tinder styre hverdagen» (Horntvedt, 2021), kan det fremdeles se ut til at flertalls-s har en humoristisk eller ironisk egenskap i enkelte sammenhenger. Et eksempel på dette er Radioresepsjonens spalte med navnet *Dilemmas*. Radioprogrammet *Radioresepsjonen* var et humorprogram som ble sendt på radiokanalen P3 fra 2006 til 2014, for deretter å bli sendt på P13 fra 2014 til 2020. Spalten *Dilemmas* gikk ut på at programlederne Steinar Sagen, Tore Sagen og Bjarte Tjøstheim leste opp et dilemma, for så å bestemme seg for hva de ville gjort dersom de sto ovenfor det bestemte dilemmaet. 14. februar 2019 diskuterte de blant annet dilemmaene å «ha bare tommeltotter eller våkne på IKEA Slepden hver dag» og å «sikle hele tida eller være tørr i kjeften hele tida» (Sagen et al., 2019). Det er altså snakk om typiske humoristiske dilemmaer. Det at populære radioprogrammer som *Radioresepsjonen* kaller en spalte for nettopp *Dilemmas*, kan også være med på å utvide bruken av flertalls-s i den forstand at ordet *dilemmas* fungerer som en identitetsmarkør for lytterne. Lyttere kan bruke ordet *dilemmas* for å vise ovenfor andre lyttere at de også hører på programmet. På denne måten kan innovasjonen også spres til også nye grupper som ikke nødvendigvis forbinder ordet med et

spesielt radioprogram, noe som igjen gjør at sjansen for at en innovasjon ender opp som en del av standardspråket.

Ettersom Radioresepsjonen kan regnes som et humoristisk radioprogram, og siden dilemmaene de diskuterer også trolig blir diskutert med intensjonen om at lytterne skal synes det er humoristisk, kan man argumentere for at flertalls-*s* fremdeles blir brukt i situasjoner hvor formålet til språkbrukeren er å være morsom, selv om dette ikke gjelder for alle tilfellene hvor flertalls-*s* blir brukt.

3.7 Bestemte kontekster

I delkapittel 3.2.1 forklarte jeg hvordan det å plassere de ulike søkeordene inn i kategorier basert på hvilke kontekster de kan knyttes til, hjalp meg å finne enda flere søkeord. På bakgrunn av dette, kan det se ut til at enkelte kategorier i større grad knyttes til bruken av flertalls-*s* enn andre. Slik det er fremstilt i metodekapitlet, gjelder dette blant annet for kategoriene «Internett og sosiale medier», «humor», «reising», «dataspill» og «mote og skjønnhet». Selv om det vil være mulig å knytte de resterende søkeordene til enda flere kategorier, vil jeg ta utgangspunkt i kategoriseringen som ble presentert i 2.6. Årsaken til dette, er at disse, i større eller mindre grad, har spesielt én ting til felles: Internasjonal interesse. Dette gjelder særlig for «Internett og sosiale medier» og «dataspill», da folk som benytter seg av disse teknologiene har mulighet til å kommunisere på tvers av landegrenser. Engelsk kan ofte i denne sammenhengen fungere som et lingua franca – altså et fellesspråk for mennesker som snakker forskjellige språk (Hårstad et al., 2021, s. 190).

Når teknologier som dette blir allemannseie, kan også behovet for nye begrep melde seg. Som nevnt tidligere, skriver Sunde (2016) at gamere tar i bruk engelske lånord både for å fylle begrepshull, men også for å identifisere sin tilhørighet til det internasjonale dataspill-miljøet. I en slik sammenheng indeksikaliserer engelsk noe annet enn norsk. Dette betyr at engelsk formidler andre former for sosial informasjon enn det norsk gjør (Hårstad et al., 2021, s. 189). Mens norsk gjerne forbindes med «det tradisjonelle og nære», indeksikaliserer engelsk «noe moderne, kult og internasjonalt orientert» (Hårstad et al., 2021, s. 189). Når de engelske lånordene blir tatt i bruk i norsk for å dekke disse begrepshullene, blir ikke de etablerte, norske bøyingsaffiksene brukt for å markere deres flertall. Sunde skriver at det innen dataspillsjargongen ser ut til å være foretrukket å heller benytte seg av den engelske flertalls-*s*-en (Sunde, 2016, s. 144). Dette kan igjen begrunnes med at en økende mengde lånord som blir

bøyd med flertalls-*s*, vil øke sannsynligheten for at også nye engelske lånord bøyes på denne måten, da (særlig unge) språkbrukere danner seg regler for ord som ligner på hverandre.

Spesielt mange av søkeordene kan knyttes til kategorien som omhandler sosiale medier og Internett. Det er særlig to grunner som kan brukes til å forklare hvorfor det forekommer såpass mange substantiver hvor flertall markeres med *-s* innen denne kategorien. Den ene er at stort sett alle – uansett alder, yrke og bosetning, benytter seg av Internett og sosiale medier. Tidligere var det nok slik at sosiale medier i stor grad ble forbundet med ungdom. Selv om dette kanskje gjelder til en viss grad i dag også, er det ikke lenger slik at bare ungdom og unge voksne bruker sosiale medier – nå har store deler av befolkningen, også bestemødre, lastet ned forskjellige bildedelingsapper og lignende. Undersøkelser viser at fra 2011 til 2022 har andelen nordmenn i alderen 16 til 79 år som bruker sosiale medier vokst fra 57 prosent til 88 prosent (Statistisk sentralbyrå, 2023). Til sammenligning er det ikke slik at alle er like opptatt av for eksempel reising, dataspill eller mote.

Den andre grunnen til mengden substantiver med flertalls-*s* i denne kategorien, er at det i tiden etter at sosiale medier ble et fenomen som bortimot alle kjenner til, har blitt importert mange engelske lånord inn i norsk. Eksempler på dette er *swipes*, *likes*, *storys*, *apps*, *tweets* og *mails*, som man finner eksempler på at blir brukt av språkbrukere i Atekst sitt arkiv. Slik det forekommer i akseptabilitetstesten jeg foretok (se 2.9), er det deler av befolkningen som ser ut til å ikke kjenne til andre måten å uttrykke flertall på i forbindelse med ordet *like*, enn ved å benytte seg av *-s*. Det skal understrekes at alle informantene var i 20-årene, noe som kan ha påvirket resultatet, men det viser likevel hvor sterkt knyttet den engelske flertallsallomorfen er til akkurat disse ordene og til denne konteksten.

Ved å undersøke tekstene som søketreffene i Atekst er hentet fra, fant jeg også andre fellestrekk som gjelder for store deler av tekstene man finner flertalls-*s* i: Et fåtall av disse tekstene handlet om alvorlige verdensomspennende nyheter. Selv om dette trolig har sammenheng med at mange av de store nyhetene som blir skrevet om ikke omhandler «likes og klikks», kan dette gi et inntrykk av at flertalls-*s* indeksikalisierer noe mer hverdagslig fremfor noe seriøst og alvorlig, siden flertallsmarkøren blir brukt i et stort antall typiske «gladsaker», sammenlignet med artikler som formidler et dystert budskap. At de heller ikke synes å opptre i for eksempel vitenskapelige artikler, underbygger også denne teorien, da forfatteren bak slike artikler trolig har som formål å benytte seg av det man kan omtale som et akademisk språk, fremfor et mer hverdagslig ett.

Dette kan også si noe om flertalls-*s*-ens status i norsk blant språkbrukere i dag. Basert på at substantiver med flertalls-*s* finnes i leserinnlegg, twittermeldinger og kommentarer som avisene har publisert, samt at dersom journalistene har brukt substantiver med flertalls-markøren -*s* har dette gjerne vært i forbindelse med sitater av intervjuobjektene – vil jeg argumentere for at flertalls-*s* synes å ha noe hverdagslig over seg. Denne påstanden kan også begrunnes med fraværet av flertalls-*s* i nyhetsartikler. Et unntak som riktignok går igjen i mange nyhetsartikler, er ordet *tweets* – gjerne i forbindelse med en twittermelding som politiet har skrevet. I likhet med ordet *likes*, som ble undersøkt i aksepttesten, kan det se ut til at mange språkbrukere ikke har noen annen måte å produsere bestemt flertallsform for *tweet* på andre måter enn ved å bruke -*s*-endelsen *tweets*.

3.7.1 -*sa* i andre kontekster

Slik resultatene i korpusundersøkelsen viser, blir ikke -*s* bare brukt for å markere ubestemt form flertall, men også til å markere bestemt form flertall ved det grammatiske morfemet -*sa*. 15 av søkeordene opptrer på denne måten i Atekst sin søkedatabase (se 2.7), hvor det norske bøyingsaffikset -*a* blir brukt i tillegg til den engelske flertallsmarkøren -*s*. Dette gjelder blant annet for *kidsa*, *likesa*, *spotsa* og *tweetsa*. Sunde skriver at dobbel flertallsmarkering som dette ikke er uvanlig i språkblanding, og at funn som dette kan forklares med at -*s* forbindes med flertall, mens norske markører som -*ene* og -*a* i større grad forbindes med bestemthet enn flertall (Sunde, 2016, s. 145).

Dersom man sammenligner kontekstene flertallsendelsen -*s* opptrer i, med -*sa* som markør for bestemt form flertall, er det noen ulikheter. For mens flertalls-*s* brukes i tekster hvor både voksne og ungdom synes å være den tenkte mottakeren, ser substantiver med -*sa*-endelsen ut til å opptre i større grad i tekster hvor det enten er nærliggende å tro at forfatteren har humoristiske intensjoner bak teksten, eller at ungdommer spesielt er den tenkte mottakeren. Denne analysen av flertallsmarkøren -*sa* er med andre ord bortimot tilsvarende beskrivelsen Graedler og Johansson ga for flertalls-*s* alene i 2002 (s. 195). Nedenfor har jeg listet to eksempler hentet fra søket i Atekst:

- *Det er mye vanskeligere å prøve å bli influenser enn man skulle tro. Det er ikke akkurat sånn at likesa renner inn, sier Heiki (Solvang, 2020).*

- *Det blir masse aktiviteter for kidsa på dagtid, både fra scenen og på området ellers (Tveito, 2023).*

Man kan derfor stille spørsmålet: Hvorfor er det slik at -*sa*-endelsen opptrer i tekster for ungdom? Ifølge Eide og Hjelde vil en persons produktive repertoar daglig bli endret og tilpasset

mottakeren for å øke muligheten for å oppnå vellykket kommunikasjon. Dette gjøres både bevisst og ubevisst (2023, s. 25). Hvis det er slik at flertallsmarkøren *-sa* er noe som forbindes med ungdom og unge voksne, kan det ifølge Eide og Hjeldes teorier om produktivt repertoar, tyde på at terskelen for å benytte seg av *-sa* for å bøye substantiver kan være lavere dersom mottakerne er unge. Hvis dette stemmer, kan det trolig også ha en effekt på hvilke situasjoner en person med flertalls-*sa* i sitt produktive repertoar velger å *ikke* bruke den. For at kommunikasjonen skal være vellykket, kan ikke bare den ene av samtalepartnerne akseptere flertalls-*s* eller *-sa* – dersom det skal være hensiktsmessig av taleren å benytte seg av denne flertallsmarkøren, må den også være akseptert av språkbrukere som er mottakere.

3.7.2 Substantivenes genus

Selv om affikset *-s* kan tilføye grammatisk verdi til ordet det er en del av, tilføyer ikke flertall-*s* noe *nytt* i det norske språket i form av nye ordklasser eller bøyingskategorier. Moderne norske substantiv deles inn i de tre genuskategoriene femininum, maskulinum og nøytrum. Genus er en «inherent kategori ved substantivet» (Rønhovd, 1993, s. 93), altså en iboende egenskap ved hos substantivene. Sunde skriver at flertalls-*s* har størst sannsynlighet for å forekomme med nøytrumssubstantiver, da flere nøytrumsord ikke har et bøyingsaffiks som markerer flertall med annet enn +Ø i norsk (2018, s. 103), slik det ble illustrert i *Figur 6* for ordet *klikks*.

Siden engelsk ikke er et genuspråk, har de engelske substantivene noen opprinnelig genus i kildespråket. Dette er noe de derfor blir gitt når de tas inn i mottakerspråket norsk (Sunde, 2016). Jeg har derfor undersøkt søkeordenes genus for å undersøke hvorvidt det stemmer for denne undersøkelsen at ord med flertall-*s* oftest er nøytrum. Her har jeg kun undersøkt de ordene jeg har funnet belagt med flertalls-*s* minst 5 ganger, da færre treff enn dette kan være tilfeller av nonce.

De følgende 35 ordene fant jeg eksempler av blir brukt som hankjønnsord:

apps, bots, chicks, creds, datas, dates, dollars, dreads, facts, fans, flings, flyers, funfacts, gates, gutes, guys, hangups, hooligans, influencers, kids, kilos, kollegas, kommandos, kontos, likes, logos, mails, opsjons, pads, parykks, props, risikos, shades, spots, storys.

Til sammenligning, har jeg kun funnet belegg for at disse 6 søkeordene blir brukt som intetkjønnsord:

Dilemmas, items, kills, klikks, swipes, temas.

Den store andelen substantiver med genuset maskulinum, står i kontrast til Sundes funn (2016). Årsaken til den store mengden hankjønnsord kan riktignok likevel forklares ut fra søkeordenes opphav. En stor del av disse ordene er lånord fra engelsk, og når disse tas inn i norsk, blir de aller fleste substantivene tildelt genuset maskulinum. Dette gjelder for hele 80-90% av de engelske lånordene, mens 10-20% blir tildelt genuset nøytrum (Lohndal et al., 2022, s. 11). Årsaken til at lånordene blir tilordnet flertallsmarkøren *-s* i ubestemt form flertall kan derfor ikke begrunnes med mangelen på synlig eller hørlig bøyingsuffix i norsk, slik vi finner det i mange norske nøytrumsord, men heller den sterke tilknytningen mellom de engelske lånordene og den engelske flertallsmarkøren.

3.8 Fire faser i livet til norsk flertalls-*s*

Slik som Kotsinas sin modell illustrerer (1994, s. 173) er prosessen fra en innovasjon blir skapt til den eventuelt blir en del av voksespråket og deretter eventuelt en del av standardspråket, en omfattende prosess som kan ende i at innovasjonen «forsviner» i mange ulike faser. Slik det ble diskutert i analysekapitlet, har flertalls-*s* gjennomgått disse stadiene i en voldsom fart, og fortsatt ikke forsvunnet. For å lage et forenklet bilde av denne prosessen, har jeg valgt å dele opp utviklingen i fire ulike stadier basert på forskning av flertalls-*s* over tid – fra Stenes første undersøkelser på 1940-tallet til flertalls-*s*-ens status i det norske språket i dag.

Slik det ble diskutert i analysekapitlet, og slik Kotsinas sin modell illustrerer (1994, s. 173), kan innovasjoner «forsvinne» i mange ulike faser av språkendringsprosessen. Flertalls-*s* har gjennomgått disse stadiene i en voldsom fart, og likevel ikke forsvunnet. Som en forenkling av denne prosessen, har jeg valgt å dele opp utviklingen i fire ulike stadier basert på forskning av flertalls-*s* over tid – fra Stenes første undersøkelser på 1940-tallet til flertalls-*s*-ens status i det norske språket i dag. Jeg vil deretter plassere hvor språkendringsmodellen til Kotsinas de ulike stadiene kan plasseres, basert på hvor frekvent, hvor kontekstavhengig og hvor «akseptert» flertalls-*s*-en er til ulike tider.

3.8.1 Første stadium, 1945 til 1990-tallet

Det første stadiet til flertalls-*s* i norsk var da de typiske klips-ordene ble lånt inn i norsk for første gang. Grafen illustrert i *Figur 8* viser at ord som *pins* allerede var i bruk norsk i 1945 da Stene gjorde sine undersøkelser. Selv om disse lånordene kan regnes som innovasjoner, i likhet med andre språklige lån, er det ikke disse ordenes *-s*-endelse som hovedsakelig undersøkes og analyseres i denne oppgaven, ettersom *-s* i for eksempel *pins* og *caps* opprinnelig ikke hadde funksjon som flertallsmarkør da de ble lånt inn i mottakerspråket norsk. Dette er illustrert i den morfologiske analysen av ordet *pins* i *Figur 7*. Hvordan ordet *pins* bøyes i Bokmålsordboka, underbygger Stenes teori om at *-s*-endelsen er en del av rota. Her blir det oppgitt at ubestemt form flertallsformen for ordet er *pins/pinser*, og flertallsmarkøren er derfor +Ø eller +*er*, ikke +*s*.

3.8.2 Andre stadium: 1990-tallet til 2000-tallet

Utover 1990-tallet begynte flere substantiver fra kildespråket engelsk å bli tatt i bruk i norsk, og flere av disse ble bøyd ved hjelp av flertalls-*s* (se blant annet *Figur 9*). Graedler og Johansson (2002) analyserer likevel flertalls-*s* som enten en fremmedhetsmarkør eller som en flertallsmarkør forbeholdt utvalgte kontekster – spesielt for situasjoner hvor en språkbruker har humoristiske intensjoner. At flertalls-*s* i det hele tatt begynte å bli brukt for å markere flertall for lånordene, brøt med standardspråkets regler for hvordan substantiver skulle bøyes i norsk. Flertallsmarkøren *--s* er derfor å regne som en språklig innovasjon. Slik de grafiske fremstillingene av bestemte ords frekvens i Atekst viser, ble ikke flertalls-*s* brukt i betydelig stor grad i denne perioden – for mange av ordene begynte økningen først godt ut på 2000-tallet. Dette kan forklare hvorfor flertalls-*s* ble analysert som et humoristisk element: Bruddet med standardspråkets normer og regler var kanskje det som gjorde det morsomt i utgangspunktet – ikke selv *-s*-en.

3.8.3 Tredje stadium: 2000-tallet til 2018

Samtidig som enda flere lånord fra engelsk blir tatt inn i norsk, øker bruken av flertalls-*s* for flere av søkeordene rundt 2010, slik det er illustrert i de foregående figurene. Samtidig som nye teknologiske utviklinger får en plass blant befolkningen, melder det seg behov for å dekke flere begrepshull. Kulturelle låns forbindelse til blant annet data-spill får derfor plass i det norske språket, siden det rett og slett ikke finnes noen norsk oversetting for flere av ordene (Sunde, 2016). Selv om flertalls-*s* fortsatt er begrenset til bestemte kontekster, øker likevel mengden kontekster det hvor *-s*-en brukes produktivt. Dette er gjerne kontekster med internasjonal

interesse, slik som for begreper knyttet til sosiale medier. Sosiale medier brukes av store deler av befolkningen, og folk i alle aldre møter derfor til stadighet ord med flertalls-*s*. Selv om disse ordene ikke nødvendigvis er en del av alle språkbrukeres produktive repertoar, vil det være en del av deres reseptive repertoar dersom de forstår at *-s*-en markerer flertall. Den økende graden av *-s* benyttet i dagligtale gjør at det humoristiske faller bort – til en viss grad. I for eksempel dataspill-domenet brukes ikke flertallsmarkøren *-s* som et redskap for å gjøre utsagn morsomme, men som en produktiv flertallsmarkør for de engelske lånordene. Utover 2010-tallet kan det derfor se ut til at flertalls-*s* begynne å fungere som en dublett til andre flertallsmarkører, slik som +Ø for nøytrumsord.

Utover 2010-tallet kommer også enda en ny flertallsform i norsk inn i bildet: *-sa* og *--sene* som markør for bestemt form flertall. Mens *-s* har fått fotfeste for å markere flertall for en rekke substantiver og ikke lenger er like markert som innovasjon, er det nå *-sa* og *--sene* som skiller seg fra standardspråkets normer for hvordan substantiver bøyes i norsk, og som i større grad kan utrykke ironi og humor.

3.8.4 Fjerde stadium: Flertalls-*s* i dag

Slik resultatene presentert i metodekapitlet viser, blir flertalls-*s* i dag brukt med høy frekvens for en rekke substantiver jeg har undersøkt i korpusundersøkelsen. Likevel er det en liten andel av disse som blir anerkjent med produktiv flertalls-*s* av ordbøkene – da særlig av Bokmålsordboka, som inneholder kun to av forekomstenes *-s*-bøying i ubestemt form flertall. Undersøkelser gjort av Berg-Olsen og Karlsen (2023) viser at ytterligere 38 ord er produktive med *-s* i flertallsform i Bokmålsordboka. Språkrådets vedtak om at den korrekte flertallsformen for blant annet ordene *brownie*, *cookie* og *cupcake* (Berg-Olsen & Karlsen, 2023) stanser imidlertid ikke språkbrukere fra å benytte seg av den engelske bøyingsformen for å markere ubestemt form flertall, noe den omfattende korpusundersøkelsens resultater underbygger. Normeringa hjelper med andre ord ikke dersom målet er å redusere bruken av flertalls-*s* i norsk, da den økte mengden innlån som blir bøyd med flertalls-*s* tvert imot «legger til rette» for at også nye lånord blir bøyd på denne måten. Basert på Yangs (2016) teori om toleranseprinsippet, er det nemlig slik at jo flere unntak fra hovedregelen om norsk bøyingsmønster språkbrukere støter på, desto større sjanse er det for at regelen blir lagret som et produktivt bøyingsformativ i språkhjernen.

Det at toleranseprinsippet «knekkpunkt» (Yang, 2016) allerede er nådd for en gruppe språkbrukere, kan brukes som forklaring for hvorfor språkbrukere istedenfor å si *caps* og *pins*,

heller benytter seg av entallsformene *cap* og *pin*, mens *-s*-formene er forbeholdt flertallsformene. Flertalls-*s*-en har med andre ord ikke bare påvirkning på nye innlån, men også veletablerte ord i norsk har gjennomgått en reanalyse på grunn av dette.

Siden det norske språksamfunnet på flere måter kan regnes som flerspråklig, kan man derfor ikke se bort fra at det trolig vil bli tatt inn enda flere lånord fra engelsk som språkbrukere produktivt vil markere med flertallsmarkøren *-s*.

4. Avslutning

I denne oppgaven har jeg undersøkt statusen til flertalls-*s* for substantiver i det norske bøyingssystemet i dag, samt språkutviklingen som ligger til grunn for at *-s* brukes som et bøyingsaffiks i dag. Dette har blitt gjort gjennom å undersøke substantivenes opphav, betydning, genus og frekvens. Jeg har også undersøkt hvorvidt flertallsmarkøren synes å opptre mer frekvent i et utvalg kontekster – både når det kommer til kategorier substantivene kan knyttes til, samt hvilke medier de opptrer i.

En stor andel av substantivene jeg har fant belagt med flertalls-*s* i ubestemt form flertall er lånord fra engelsk. En rekke av ordene har opprinnelig blitt lånt inn i norsk på grunn av et begrepshull det har vært behov for å fylle, da spesielt innen nyere kontekster, slik som sosiale medier og dataspill. Søkeordene som enten er lånt inn i norsk som kjernelån, er også de som jeg har funnet evidens for at brukes oftest. Når det kommer til ordenes genus, hadde jeg, basert på tidligere forskning på flertalls-*s*, en hypotese om at flertallsmarkøren hadde lettere for å bli benyttet for å markere flertall for nøytrumssubstantiver, da mange nøytrumsord ikke har noe synlig eller hørlig flertallssuffiks i norsk. Siden store deler av søkeordene som ble undersøkt i korpusundersøkelsen er lånord fra engelsk, og siden størsteparten av engelske lånord får genuset maskulinum når de tas inn i norsk, viste hypotesen seg å ikke stemme i nevneverdig grad.

Flertallsmarkøren *-s* har hatt en voldsom utvikling de siste 20 årene. Til og med i løpet av de siste 5 årene har det skjedd en endring – både med hensyn til frekvens og funksjon. Samtidig som frekvensen øker, vil også sannsynligheten øke for at andre lånord som tas inn i norsk også får flertalls-*s* i ubestemt form flertall. Til tross for at en gruppe språkbrukere, særlig yngre generasjoner, produktivt markerer flertall ved bruk av *-s*, er det ikke slik at flertallssuffikset *-s* kan regnes som en helt og holden del av standardspråket, da dette er noe som høyere instanser må avgjøre. Basert på språkendringen som har blitt undersøkt og analysert i denne oppgaven, ser det imidlertid ikke ut til at flertalls-*s*-en «forsvinner» med det aller første.

Dette prosjektet har vært både interessant og givende. Én ting er at dette har vært en artig tematikk å jobbe med på grunn av min egen interesse for språk, og da særlig språkendringer, men det har også vært artig og givende å kunne bidra med noe til språkforskninga. I årene framover vil det bli veldig spennende å følge med på om flertalls-*s*-en også vil spre seg til andre veletablerte, norske ord. Hvorvidt dette skjer, får være opp til de språklige innovatørene, så får vi andre følge spent med.

Litteraturliste

- Berg, I. (2019). Morfologi. I H. Brøseth, K.M. Eide & T.A. Åfarli (Red.), *Språket som system: Norsk språkstruktur* (s. 69-99). Fagbokforlaget.
- Berg-Olsen, S. & Karlsen, K.E. (2023). *S-fleirtal i norske ordbøker*. Den 17. konferansen om leksikografi i Norden.
<https://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/samandrag-nfl-17.pdf#page=15>
- Bjørke, C. & Myklevold, G.-A. (2018, 4. januar). 20 år med engelskundervisning på 1. trinn: Har vi grunn til å feire? *Utdanningsnytt*. <https://www.utdanningsnytt.no/fagartikkel-forskning-sprakopplaering/20-ar-med-engelskundervisning-pa-1-trinn-har-vi-grunn-til-a-feire/171880>
- Dąbrowska, E. (2020). How Writing Changes Language. I A. Mauranen & S. Vetchinnikova (Red.), *Language Change* (s. 75–94). <https://doi.org/10.1017/9781108675000.006>
- Dörnyei, Z., & Csizér, K. (2012). How to design and analyze surveys in second language acquisition research. I A. Mackey & S. M. Gass (Red.), *Research methods in second language acquisition: A practical guide* (s. 74-94). Wiley-Blackwell
- Eide, K.M. (2019). Språket som et kognitivt, biologisk betinget fenomen. I H. Brøseth, K.M. Eide & T.A. Åfarli (Red.), *Språket som system: Norsk språkstruktur* (s.17-40). Fagbokforlaget.
- Eide, K.M. (2022). *Språket som superkraft*. Fagbokforlaget.
- Eide, K.M. & Hjelde, A. (2023). Linguistic Repertoires: Modeling Variation in Input and Production: A Case Study on American Speakers of Heritage Norwegian. *Languages*, 8(1), 1-36. <https://doi.org/10.3390/languages8010049>
- Fehringer, C. (2004). How Stable are Morphological Doublets? A Case Study of /[schwa]/ ~ Ø Variants in Dutch and German. *Journal of Germanic Linguistics*, 16(4), 285–329.
<https://doi.org/10.1017/S1470542704040425>
- Gardani, F. (2018). On morphological borrowing. *Language and Linguistics Compass*, 12(10). <https://doi.org/10.1111/lnc3.12302>
- Gibson, E. & Fedorenko, E. (2013). The need for quantitative methods in syntax and semantics research. *Language and Cognitive Processes*, 28(1-2), 88-124.

- Graedler, A.-L. & Johansson, S. (2002). *Rocka, hipt og snacksy: Om engelsk i norsk språk og samfunn*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Granberg, A.-J. (2022). Kjønn og språklig etterslep. *Stoff Magasin*.
<https://www.stoffmagasin.no/2022/12/28/kjonn-og-spraklig-etterslep/>
- Gries, S. & Newman, J. (2013). Creating and using corpora. I Podesva, Robert & Sharma, Devyani (red.) *Research methods in linguistics* (s. 257-287). Cambridge University Press.
- Hårstad, S., Lohndal, T. & Mæhlum, B. (2017). *Innganger til språkvitenskap: Teori, metode og faghistorie*. Cappelen Damm akademisk.
- Hårstad, S., Mæhlum, B., & Ommeren, R. van. (2021). *Blikk for språk: sosiokulturelle perspektiver på norsk språkvirkelighet*. Cappelen Damm Akademisk
- Johannesen, J. B. (2003). Innsamling av språklige data: Informanter, introspeksjon og korpus. I Johannesen, J. B. (red.). *På språkjakt – problemer og utfordringer i språkvitenskapelig datainnsamling*. Unipub forlag.
- Kotsinas, U.-B. (1994). *Ungdomsspråk: Ord och stil*. Hallgren & Fallgren.
- Kristoffersen, M. & Sunde, A.M. (2018). Effects of English L2 on Norwegian L1. *Nordic Journal of Linguistics*, 41(3), 275-307. <https://doi.org/10.1017/S0332586518000070>
- Kunnskapsdepartementet (2019). *Læreplan i engelsk (ENG01-04)*. Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/eng01-04>
- Labov, W. (1972). Some principles of linguistic methodology. *Language in Society*, 1(1), 97–120. <https://doi.org/10.1017/S0047404500006576>
- Lohndal, T., Urek, O. & Westergaard, M. (2022). En splyv eller et splyv? Tilordning av grammatisk genus til pseudosubstantiv i norsk. *Norsk Lingvistisk Tidsskrift*, 40(1), 7-27.
- Maitz, P. & Németh, A. (2014). Language Contact and Morphosyntactic Complexity: Evidence from German. *Journal of Germanic Linguistics* 26(1), 1-29.
<https://doi.org/10.1017/S1470542713000184>

- Matras, Y. (2007). The borrowability of structural categories. In Y. Matras, & J. Sakel (Red.), Grammatical borrowing in cross-linguistic perspective (s. 31–73). Mouton de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110199192.31>
- Poplack, S. (2012). What does the Nonce Borrowing Hypothesis hypothesize? *Bilingualism (Cambridge, England)*, 15(3), 644-648.
- Røvhovd, J. (1993). *Norsk morfologi* (2. utg.). Gyldendal.
- Sagen, S., Sagen, T. & Tjøstheim, B. (Programleder). (2019, 14. februar). Dilemmas: Bare tomter eller våkne på IKEA, shemale eller Sfinx [Audiopodkast-episode]. I *Radiosepsjonens arkivpodkast*. NRK. https://radio.nrk.no/podkast/radiosepsjonens_arkivpodkast
- Sesterhenn, K.E. (2011). *An overview of the phenomenon of doublets in English*. [Masteroppgave, St. Lawrence University, USA]. https://getd.libs.uga.edu/pdfs/sesterhenn_karen_e_201605_ma.pdf
- Språkrådet (2008, 21. juni). *Om oss*. <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/Om-oss/>
- Språkrådet (2016, 4. mars). *Likar du dei nye ikona?* <https://www.sprakradet.no/Vi-og-vart/hva-skjer/Aktuelt-ord/facebook-ikon/>
- Språkrådet (2019, 18. februar). *Protokoll frå styremøte i Språkrådet 18. Februar 2019*. <https://www.sprakradet.no/globalassets/vi-og-vart/styreprotokoller/2019/protokoll-fra-styremotet-18.-februar-2019.pdf>
- Statistisk sentralbyrå (2023, 1. mars). *Ni av ti nordmenn bruker sosiale medier*. <https://www.ssb.no/teknologi-og-innovasjon/informasjons-og-kommunikasjonsteknologi-ikt/statistikk/bruk-av-ikt-i-husholdningene/artikler/ni-av-ti-nordmenn-bruker-sosiale-medier>
- Sunde, A.M. (2016). «Inspect kniven i inventoryen min.» Språklig praksis i et nytt domene. *Norsk lingvistisk tidsskrift*, 34(2), 133–160.
- Sunde, A. M. (2018). A typology of English borrowings in Norwegian. *Nordic Journal of English Studies*, 17(2), 71–115. <https://doi.org/10.35360/njes.435>

Trudgill, P. (1972). Sex, covert prestige and linguistic change in the urban British English of Norwich. *Language in Society*, 1(2), 179–195.

<https://doi.org/10.1017/S0047404500000488>

Yang, C.D. (2016). *The Price of Linguistic Productivity: How Children Learn to Break the Rules of Language*. The MIT Press.

Språkkorpus og ordbøker

BigBrother-korpuset, Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. Hentet januar 2023, fra:

<http://www.tekstlab.uio.no/nota/bigbrother>

Bokmålsordboka (2023). Språkrådet og Universitetet i Bergen. Hentet april 2023, fra:

<https://ordbokene.no/>

Det Norske Akademis Ordbok (2023). Det Norske Akademi for Språk og

Litteratur/Kunnskapsforlaget. Hentet mai 2023, fra: <https://www.naob.no/>

Gulbrandsen, Pål, Arnstein Finset, og Bård Fosli Jensen. 2013. Lege-pasient-korpus fra Ahus. Tekstlaboratoriet, ILN, UiO.

www.hf.uio.no/iln/om/organisasjon/tekstlab/prosjekter/lege-pasient/index.html

LIA-korpuset, Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. Hentet januar 2023, fra:

https://tekstlab.uio.no/glossa2/lia_norsk

Nordisk dialektkorpus. Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. Hentet januar 2023,

fra: <https://tekstlab.uio.no/glossa2/ndc2>

Norsk talespråkkorpus - Oslodelen, Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. Hentet

januar 2023, fra: <http://www.tekstlab.uio.no/nota/oslo/index.html>

Norwegian Web as Corpus. Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo.

<http://www.hf.uio.no/iln/om/organisasjon/tekstlab/prosjekter/nowac/index.html>

Retriever, 2021. *Atekst* (mediarkiv). Hentet april 2023, fra: <https://app.retriever-info.com/>

TAUS – Talemålsundersøkelsen i Oslo. Tekstlaboratoriet, ILN, Universitetet i Oslo. Hentet

januar 2023, fra: <https://tekstlab.uio.no/glossa2/taus2>

Nettavisar, papiravisar, magasinar og lignende

Gilbrant, J. & Suvatne, S.S. (2023, 1. april). Vedum i drama: - Ille. *Dagbladet*.

<https://www.dagbladet.no/nyheter/vedum-i-drama-ille/78902229>

Gjøvik kommune (2021, 10. mars). *Digitalt informasjonsmøte 18. mars – detaljregulering av det nye omsorgssenteret i Snertingdal*.

<https://www.gjovik.kommune.no/aktuelt/digitalt-informasjonsmote-18-mars-detaljregulering-av-det-nye-omsorgssenteret-i-snertingdal.16156.aspx>

Greve, K. (2022, 15. september). Finnes kjærligheten på Tinder? *Tara*.

<https://tara.no/livsstil/sex-samliv/finnes-kjarligheten-pa-tinder>

Hagerup, E.A.A. (2017, 8. desember). Julskåka. *Namdalsavisa*, s. 3.

Henriksen, B. (2018, 19. juni). Økonomisk sikkerhet for årets Havnefestival. *Akershus Amtstidende*, s. 6-7.

Horntvedt, A. (2021, 23. oktober). Tull om tall. *Finansavisa*, s. 37.

Paulsen, D.T.J.P. & Sætersdal, M. (2021, 6. juli). Stram deg opp, Kragerøborger. *Kragerø Blad Vestmar*, s. 6.

Rigadis, G. (2021, 12. mai). Ode til Ytringsfriheten. *Birkenes Avis*, s. 8.

Skjeseth, H.T. (2022, 2. desember). Fra Trump-venn til hyller av Hitler. *NRK*.

<https://www.nrk.no/urix/fra-trump-venn-til-hyller-av-hitler-1.16204124>

Solvang, T.B. (2020, 26. juli). Heiki (30) blogger som Nora: - Det er mye vanskeligere å bli influenser enn man skulle tro. *Telemarksavisa*, s. 36-37.

Sørstahl, E. (2022, 10. desember). På hjemmebane hos Frankrikes største stjerne: – Kylian har aldri glemt oss. *TV2*. <https://www.tv2.no/sport/kylian-har-aldri-glemt-oss/15343181/>

Tveito, O.J. (2023, 11. april). Klare for festivalspill. *Rjukan Arbeiderblad*, s. 9.

Masterarbeidets relevans for lektoryrket

Dette masterprosjektet er relevant for yrket som norsklektor av flere grunner. For det første vil kunnskap jeg har ervervet meg gjennom dette arbeidet kunne bidra til at også ungdommene i klasserommet får forståelse for at det er nettopp dem selv som de språklige innovatører. Jeg ønsker at kunnskap om dette kan trigge deres søkemotor når det kommer til språkendringer, slik at de både kan observere endringene, men også få forståelse for hvorfor de skjer. Den språklige utviklinga går sin gang, men dette er ikke en prosess som bare skjer av seg selv – dette er et resultat av tusenvis av små språkvalg som tas på daglig bases. Et prosjekt som dette kan vise elevene at det er de selv som faktisk står for endringene. Denne masterens tematikk kan også øke elevenes interesse for språk. I undervisningen om språk, ønsker jeg å gi elevene mulighet til å utvikle et metaspråk for å snakke om nettopp språk. En oppgave som dette kan også gi elevene en dypere forståelse av språket som struktur, noe som vil være nyttig for ungdommer flest, men spesielt for ungdom har ikke har norsk som sitt førstespråk.

Jeg har også lært mye om det å skrive en lengre oppgave i denne prosessen – for det gjør seg slettes ikke selv. Erfaringer knyttet til prosessorientert skriving vil også være svært relevant for fremtidige elever, slik at de lærer seg metoder for å skrive en ryddig tekst. Et viktig verktøy jeg ønsker å lære mine fremtidige elever, er det å planlegge godt før man begynner selve skrivinga – for når man *vet* hva man skal skrive om, går det ofte mye lettere. En annen viktig del av skriveprosessen, er bearbeidinga av teksten.

Jeg har også fått god innsikt i viktigheten av gjennomlesninger hvor man stiller selv spørsmålet «har jeg egentlig fått fram det jeg ønsker i dette avsnittet eller i denne teksten?». Når jeg skal lære elevene nyttige metoder som dette, vil jeg også framheve at skriving slettes ikke trenger å være en ensom aktivitet. Ofte hjelper det å dele tankene sine med en «klassekompis», samt å dele tekster med hverandre. Dette mener jeg selv det er mye god læring i.

Vedlegg

Vedlegg 1: Fullstendig liste over reelle treff for søkeord i korpusutvalget.

Vedlegg 2: Estimert antall treff for søkeord i Atekst.

Vedlegg 3: Estimert antall treff for søkeord i NoWaC.

Vedlegg 4: Oversikt over flertallsord med -s, tilsendt av Berg-Olsen og Karlsen.

